

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, БІЗНЕСУ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДУ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Кваліфікаційна робота магістра

на тему:

**«ПАНДЕМІЙНІ ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ:
ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ»**

Виконав: студент II курсу

групи ФЛ-22-1мз

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.041

Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Лещенка Тимура Володимировича

Керівник к.ф.н., доц. Чухно Т.В.

Рецензент _____

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин

Кафедра іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

ЛЕЩЕНКА ТИМУРА ВОЛОДИМИРОВИЧА

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Пандемійні лексичні інновації в англійській мові: особливості творення та функціонування»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) к.ф.н., доцент Чухно Тетяна Володимирівна,

затверджена наказом УМСФ від « ____ » _____ 2023 року № _____

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ 20__ р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): загальна теорія неології, статті, дисертації, англомовні новинні публікації, пошукова статистика Гугл Трендів, словники англійської мови

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1) здійснити огляд теоретичних джерел; 2) розглянути внутрішньомовні та екстралінгвістичні фактори впливу на мову 3) визначити вплив пандемії на формування лексичних інновацій як екстралінгвістичного чинника; 4) визначити неологічний статус мовних одиниць взятих до аналізу; 5) визначити особливості творення та функціонування пандемічних лексичних інновацій

5. Консультант розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Чухно Т.В., к.ф.н., доц.	06.09.2023	06.09.2023
Розділ 1	Чухно Т.В., к.ф.н., доц.	02.10.2023	02.10.2023
Розділ 2	Чухно Т.В., к.ф.н., доц.	01.11.2023	01.11.2023
Висновки	Чухно Т.В., к.ф.н., доц.	01.12.2023	01.12.2023

6. Дата видачі завдання 06.09.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2023	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	червень 2023	виконано
3.	Написання вступу	вересень 2023	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	жовтень 2023	виконано
5.	Написання практичного розділу	листопад 2023	виконано
6.	Формулювання висновків	грудень 2023	виконано
7.	Одержання відгуку та рецензії	лютий 2024	виконано
8.	Захист	лютий 2024	виконано

Магістрант

_____ (підпис)

Т. В. Лещенко
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Т. В. Чухно
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота – 87 стор., 90 джерел, 1 додаток

Об'єкт дослідження: творення та функціонування пандемічних лексичних інновацій.

Мета роботи: визначення особливостей функціонування та творення пандемічних лексичних інновацій як неологізмів під впливом пандемії як екстралінгвістичного явища.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення теорії неології, розроблені в лінгвістиці (Ю. А. Зацний, Л. А. Булаховський, К. Б. Акут, Ж. В. Колоїз та ін.).

Отримані результати: пандемія як екстралінгвальний чинник зумовила творення нових лексичних одиниць в англійській мові, які б задовільняли мовні потреби спільноти мовців – номінували нові денотати, перейменовували старі, демократизували мову або зм'якшували негативний вплив повідомлень завдяки стилістичному забарвленню, слугували засобами експресії актуальної часові – від відчаю та тривоги до рішучості та іронії – вбирали великі поняття та контекстуальні повідомлення, міняли попередню структуру мови та актуалізували самі пандемічні лексичні інновації. Під впливом пандемії та решти лінгвістичних чинників утворювалися семантичні неологізми як інструменти переосмислення реальності та власне неологізми на позначення нових реалій, актуалізувалися слова, які не мали широкого вжитку до пандемії. Пандемічні лексичні одиниці рідко формуються одним виключним способом, а найпродуктивнішими є словоскладання, афіксація та конверсія. Структурні одиниці семантично пов'язані із пандемією часто беруть участь у формотворенні інноваційних одиниць.

Ключові слова: *неологія, пандемічні лексичні інновації, екстралінгвістичний вплив на мову, функціонування та способи творення пандемічних лексичних інновацій*

SUMMARY

The presented paper gives a detailed analysis of the functioning and word formation of the pandemic lexical innovations in the context of the extralinguistic influence of the COVID-19 pandemic on language.

The object of the research can be defined as the neologisms created during the pandemic as a means of language innovation.

The main purpose of this paper is to summarise the changes in the lexical level of English and to define what language needs pandemic language innovations met and how they were formed under the influence of extralinguistic factors. It determined the accomplishment of such objectives as:

- profound analysis and systematisation of the theoretical foundations of the theory of neology;
- investigation of the word formation mechanisms and functions of the pandemic lexical innovations;
- detailed analysis of pandemic lexical innovations as neologisms.

The definition of a “neologic status” is offered in the work. Peculiarities in the functioning and word formation ways of pandemic lexical innovations are distinguished: the absence of the language units formed by reduplication, borrowing, abbreviation and clipping among the relevant pandemic lexical innovations and their full range performance of functions dedicated to neologisms.

The scientific novelty of the presented research lies in the investigation of the ways of word formation and functioning of the pandemic lexical innovations in contemporary language in the context of the extralinguistic influence on language from the point of view of the neology.

Key-words: neology, pandemic lexical innovations, extralinguistic influence on the language, functioning and word-formation pandemic lexical innovations

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У КОНТЕКСТІ ІНТРА- ТА ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНИХ ЯВИЩ.....	6
1.1 Підходи до вивчення неологізмів.....	6
1.2 Проблема визначення та класифікацій неологізмів в лінгвістичній науці.....	14
1.3 Вплив інтра- та екстралінгвістичних чинників на формування неологізмів.....	25
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПАНДЕМІЧНИХ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ.....	34
2.1 Неологічний статус пандемічних лексичних інновацій.....	34
2.2 Особливості творення пандемічних лексичних.....	46
2.3 Особливості функціонування пандемічних лексичних інновацій.....	52
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТОК.....	75

ВСТУП

Неологізми привертали увагу лінгвістів починаючи з ХІХст. Однак якщо спочатку вони сприймалися як “мовна надмірність та забаганка неосвічених мовців”, то з ХХст. неологізми постають як мовна категорія, яку ретельно досліджує окрема наука неологія. Нові лексичні та фразеологічні одиниці – це джерело розвитку мови, її оновлення та актуалізації, засіб збереження нею комунікативної функції. Протягом пандемії COVID-19 утворилася велика кількість неологізмів засобами внутрішньої матриці англійської мови, які задовольняють мовні потреби утворені під впливом екстралінгвістичного впливу пандемії.

Детальним дослідженням неологізмів займалися Л. А. Булаховський, Ю. А. Зацний, Ж. В. Колоїз, А. М. Нелюба, Л. В. Підкамінна, О. А. Стишов, М. Азіф, К. Б. Акут, Р. Е. Багот, М. Т. Гормінго, Д. Джийонг, А. Ірам, М. Т. Кабре, М. Нісар, Ж.-Ф. Саблеролль, Х. В. Сієра Л. Фонтейн, Ю. Шталтовна, В. Янусева. Неологізми закріплені і лексикографічно, насамперед у словниках “Oxford English Dictionary”, “Merriam-Webster Dictionary”, “Cambridge English Dictionary” та “Urban Dictionary”.

Попри значний інтерес дослідників до питання неологізму як мовної категорії, загальносвітова наукова спільнота загалом та вітчизняна наука зокрема досі не мають усталеного положення про термін та критерій визначення неологізмів, їх класифікації, функції, способи творення тощо. Це ж стосується і досліджень з пандемічних лексичних інновацій, в яких часто відсутні лексичні одиниці, які зазнали семантичних зсувів чи актуалізувалися під час пандемії.

Актуальність роботи полягає у визначенні неологічного статусу пандемічних лексичних інновацій на основі здобутків загальносвітової неології, та визначення впливу пандемії на формування коронавокабуляру.

Наукова новизна полягає у визначенні функцій виконуваних неологізмами пандемічного періоду та особливостей їх структурування в контексті впливу на них екстралінгвістичних та внутрішньомовних чинників.

Об'єктом дослідження є пандемічні лексичні інновації.

Предметом дослідження – особливості творення та функціонування пандемічних лексичних інновацій у системі мови, яка зазнала позамовного впливу пандемії.

Метою дослідження визначаємо виокремлення словотворчих та функціональних характеристик пандемічних лексичних інновацій англійської мови.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) проаналізувати підходи до визначення неологізму та уточнити його термін;
- 2) визначити вплив інтра- та екстралінгвістичних факторів на формування неологізмів;
- 3) визначити неологічний статус пандемічних лексичних інновацій;
- 4) розкрити особливості творення та функціонування пандемічних лексичних інновацій у сучасному мовленні

Матеріалом дослідження стали 33 англійських пандемічних інновацій, відібраних із 21 новинних публікацій іноземних видань та установ: “BBC”, “British Medical Journal”, “CNN”, “Economics Observatory”, “Fast Company”, “Nature”, “New Straits Media”, “New York Times”, “The Guardian”, “The Scientist”, “The Times”, “UK Parliament”, “Washington Post”, “World Health Organization”.

Методи дослідження використанні протягом дослідження включали: лінгвістичне спостереження, аналіз словникових дефініцій, контекстуальний аналіз, статистичний аналіз, описовий метод із зовнішньою інтерпретацією, аналіз та синтез.

Практична значущість дослідження полягає у дослідженні особливостей пандемічних лексичних інновацій в оптиці виконуваних ними функцій та розповсюджених серед пласту лексичних одиниць способів творення неологізмів із розкриттям семантичних зсувів, що відбулися протягом пандемії.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про неологію, розглядаються підходи до визначення критеріїв неологізму, питання самого терміну “неологізм”, та їх класифікації. Досліджуються інтралінгвістичні та позамовні фактори впливу на мову.

Другий розділ містить власний аналіз неологічного статусу, творення та функцій пандемічних лексичних інновацій.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи. Додаток містить добірку із 23 знятками пошукової статистики Гугл, які відображають пошуковий попит пандемічних лексичних інновацій, використаний нами задля ілюстрацію набуття актуальності мовними одиницями протягом пандемії.

Загальна кількість сторінок 87, кількість використаних джерел 90.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У КОНТЕКСТІ ІНТРА- ТА ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНИХ ЯВИЩ

1.1 Підходи до вивчення неологізмів

Кожна мова протягом свого розвитку набуває нових слів та виразів. Як зазначає Б. Кемада, “Мова, яка не знає жодної форми неології, уже була б мертвою, і не можна заперечувати, що історія всіх наших мов – це, загалом, історія їх неології” [56, с. 175]. Мова еволюціонує на всіх своїх рівнях, проте найбільш схильним до змін та оновлення є саме лексико-семантичний пласт, і найдинамічнішим способом оновлення словникового запасу є творення нових слів в межах різних пластів лексики [21, с 1].

Сприйняття новизни неологізмів залежить від колективної свідомості мовців, яка постійно зазнає впливу екстралінгвістичних та внутрішньомовних впливів. Ці зміни виникають через розвиток технологій, політичну діяльність, зрушення у соціальних системах тощо [30], про що детальніше ми говоритимемо впродовж усієї роботи.

У становищі постійної зміни парадигм, неминучим стає розширення лексичної системи, яка б актуалізувалася до потреб мовців на певному етапі їхнього розвитку. Дослідженням розширень лексичного пласту мови новими лексичними та фразеологічними одиницями і займається неологія – наука про неологізми, новоутворені слова, які перебувають у процесі входження до лексики загальномовного рівню мовної системи [8].

Неологія – молода галузь науки, центральним поняттям якої є неологізм, нове слово, яке у науковий обіг вводиться ще на початку XIX ст. у праці Л. Мерсьє “Néologie ou Vocabulaire de mots nouveaux, à renouveler ou pris dans des acceptions nouvelles”. В цій роботі дослідник виділяє нові слова як окрему

стилістично забарвлену лексику, роблячи акцент на стилістичній функції неологізмів [53]. Розвиток французької неології відбувався на тлі процесу внормування французької на початку XVII ст., протягом якого більшість академічного середовища будь-яку мовну модифікацію сприймала ворожо як “мовну надмірність, ознаку позерства та претензійности” [59, с. 46-48]. Однак, з початком світового “неологічного буму” у другій половині XX ст. мовознавці беруться за вивчення неології як мовної категорії, закріпивши його поняття як наукове та актуальне [19, с. 57-62].

У іноземній лінгвістиці неологія все ж часто обмежується фіксацією неологізмів як лексичних одиниць та теоретичними розробками виключно у тісній співпраці із лексикографами, не надаючи достатньої уваги дослідженню ознак виокремлення новизни лексем [21, с. 2]. Натомість, на розвиток української неології значно вплинули одразу два “неологічні буми” – у другій половині XX ст., та в першій. Впливав на це, як зазначає Є. Грицак, “не тільки велетенський розвиток поодиноких наук, головно техніки, але й небувалий досі розріст української культури” [10, с. 3]. Перекладачі, журналісти, науковці, всі вони підлаштовували мову під нові експресивно-інтелектуальні потреби часу, утворюючи нові лексичні одиниці [10, с. 60]. Значна кількість неологізмів викликала необхідність провести дослідження, а сформована теоретична база у вітчизняній неології зумовила більшу увагу українських вчених саме до функцій та причин утворення неологізмів, їх критеріїв визначення. Відомі лінгвісти І. О. Бодуен де Куртене, М. М. Покровський, О. О. Потебня, А. М. Селищев, В. І. Чернишов, Л. В. Щерба зробили вагомий внесок до формування всесвітньої та української неології [26, с. 4]. Сам ж О. О. Потебня, засновник Харківської лінгвістичної школи, виголошує важливу думку про зв’язок мовлення із мовним середовищем, та його вплив на утворення неологізмів: “у створенні слова повинно повторюватися те, що проходить з нами на вищих ступеня розвитку: не на самоті, а в суспільстві ми звикаємо стежити за собою” [33, с. 73].

У сучасному ж загальносвіттовому мовознавстві наразі не утворилося однозначного тлумачення терміну “неологізм”. Разом із палкими дискусіями та чітко проголошеними критеріями визначення кожною стороною, загалом, наукова спільнота не має усталеного спільного розуміння що таке неологізм, як його виокремити та що є головним критерієм визначення лексичної інновації. Незважаючи на те, що термін “неологізм” у сучасній лінгвістиці розповсюджений та закріплений на позначення нового слова, науковці послуговуються ним попри відсутність усталеної дефініції, проговорюючи власне розуміння мовної категорії через різноманітність багатьох підходів, виокремлених К. Ю. Ладонею, до інтерпретації та визначення основних критерій поняття. Розглянемо ці підходи.

Візьмемо історичний підхід до вивчення новотворів, який ґрунтується на діяхронічному вивченню мови. В його межах одиниця мови, яка у певному історичному періоді вважалася новою, вивчається як неологізм, незалежно від того, що це слово чи її лексико-семантичний варіант втратив власну новизну, та незалежно від фіксації лексичної одиниці у словниках того періоду [24, с 38]. Подібний підхід допомагає досліджувати неологізми минулого, які вже стали узусними, повністю проникши до мови людей, або при вивченні сучасних неологізмів у часи бурхливого розвитку мови та мовлення.

За лексикографічним підходом головним критерієм визначення тієї чи іншої лексичної одиниці як неологізму є факт її не зафіксованості у словниках. Відповідно до підходу неологізмами можуть вважатися і випадково пропущені у словниках слова, або ті, що свідомо ігноруються авторами із тих чи інших причин, та екзотизми, які часто у словниках не відображаються [24, с. 38]. До підходу зазвичай висувають наступні контраргументи:

1. Повне зосередження на писемній мові із ігноруванням неологізмів усної, через що достатньо не розроблено принципів виділення неологізмів актуальної мови;

2. Вплив багатьох факторів на центральний для підходу критерій фіксації слів у словниках. Лексикографічна геоситуація, брак чи надлишок словників мови, типологія наявних словників – все це безумовно впливатиме на факт наявності чи відсутності в них слова. До прикладу, В. Янушева у своїй роботі ділиться складним досвідом визначення неологізмів за цим підходом у мовному середовищі, де словникові джерела не відображають розвитку мовлення і дуже повільно поповнюються новими словами [50, с. 100];

3. Серед причин невключення мовних одиниць до словників є не тільки їх новизна та незвичність, а, до прикладу, їх невідповідність до принципів відбору матеріалу автора-упорядника словника, що робить головний критерій підходу ще суб'єктивнішим [7, с. 14].

Як можна зазначити, наявність чи відсутність слова у словнику можна використовувати як критерій виявлення неологізмів, проте не покладатися на нього як на основний чи виключний метод визначення.

У денотативному ж підході неологізм визначається як тільки те слово, яке позначає виключно нове явище (денотат): нову реалію, поняття тощо. Маємо, що за підходом свідомо виключатимуться ті неологізми, які сформовані із інших причини творення лексичних інновацій: прагнення мовця до експресивності, виразності, економії номінації, утворення за аналогією тощо. Також слід зазначити ігнорування підходом повного лексичного потенціалу слова, оскільки з точки зору новизни неологізми можуть так само інноваційно іменувати і старіші, не новоутворені поняття й явища [24, с 38].

Як бачимо, підхід постає надто категоричним у сприйнятті мовних інновацій, не даючи можливості опрацювати причини та наслідки лексичної інновації мовлення. Так, мовознавець Ю. А. Зацний зазначає, що визначення неологізму як слова чи виразу що позначає нове, раніше невідоме поняття не є вичерпним, бо дефініція викреслює решту інновацій мови. На позначення як нових, так і старих явищ можуть існувати цілі низки слів та периферійних лексичних одиниць, частиною яких раніше послуговувалися лишень у

обмежено функціональних сферах, кшталт професійного арго чи сленгу. Зустрічаючись із такими словами, мовець сприйматиме їх як нові, хоча у мові вони могли існувати вже давно [16, с. 65-66]. Подібні за природою пандемічні лексичні інновації ми часто зустрічатимемо впродовж детального розгляду ілюстративного матеріалу, до прикладу візьмемо лексему *sanitiser*, якою послуговувалися медики до пандемії, але яка набула широкого вжитку і сприймалася мовцями як нова. Вчений у підсумку визначає неологізм як мовну одиницю нову за формою чи змістом для мовців, або нову як за формою так і за змістом [15, с. 45].

Серед сучасних підходів існують і категоричніші щодо виокремлення неологізмів. Адепти структурного підходу вважають неологізмами виключно абсолютні неологізми, тобто такі, що мають абсолютну структурну та формальну новизну і мають сприйматися мовцями як непохідні та нероздільні одиниці. Категоричність підходу зумовлює те, що слова, які створені на основі вже відомих форм та моделей не можуть вважатися неологізмами [24, с. 38]. Візьмемо лексему *quaranteam*, побудовану з відомих мовцям форм “quarantine” та “team”, яка позначає утворену під час пандемії практику проведення само-ізоляції у дружній групі людей і безперечно є неологізмом пандемічного періоду. Однак за цим підходом, вона не може вважатися такою через похідність форм із системи мови, тому, як і попередній, цей підхід не дає цілком опрацювати пласт новотворів, що утворилися під час пандемії коронавірусу.

Психолінгвістичний підхід, натомість, визначає неологізми за відчуттям мовцем новизни слів через їх відсутність у мовному досвіді цього мовця. Неологізм постає як одиниця індивідуального лексикону, якому притаманна суб’єктивна новизна, яку виокремлює індивід, аналізуючи номінальні одиниці у мовній комунікації. Мовець спирається на мовні еталони наявні в його свідомості, сформовані під час соціального розвитку особистості, та визначає систему стратегій ідентифікування неологізмів власноруч [24, с. 38]. Стосовно

цього підходу варто згадати Л. Геспена та Ф. Годена і їх визначення терміну неологізм, в якому позначено їх відношення до природи критерію новизни слова. Вчені розглядають неологізм не як лексичне психолінгвістичне поняття, де лексична інновація має вирізняється новизною, яку має відчути мовець при зустрічі з нею, а як психолінгвістичну мовну категорію, що означає, що при зустрічі із новим словом мовець зумовлений відчувати новизну [44, с. 248]. Тобто, французькі колеги наголошують на конотативності характеристики новизни, яка може зберегтися лексичною інновацією і за умов його входженні до мовного досвіду людей, розширюючи здатність психолінгвістичного підходу до визначення неологізмів.

Існує стилістичний підхід до визначення неологізмів, який і спирається на зазначеній конотативності новизни. На відміну від попереднього підходу, де неологізм це слово, що не зустрічалось мовцю протягом його досвіду, у стилістичному підході неологізмами вважаються якраз і ті стилістично марковані одиниці, що містять конотацію новизни для мовців, яка залежить від їх мовної, професійної та загальнокультурної компетенції, та життєвого досвіду. Тобто, на відміну від психолінгвістичного, цьому підходові не так важливий досвід мовця, скільки саме сприйняття мовцем слова, і допоки він відчуває конотацію новизни, неологізм лишається неологізмом, що робить конотацію новизни в межах підходу найвагомим критерієм при ідентифікації лексичних інновацій [24, с. 38]. В опозицію треба зазначити думку Л. В. Підкамінної, яка наголошує на тому, що будувати характеристику слова на індивідуальному відчутті новизни, це узгоджуватися із суб'єктивністю ключового для неології поняття, що робить критерій не надійним, а деколи, як каже дослідниця, навіть шкідливим [32, с. 143].

Д. П. Борис, розглядаючи критерій новизни слова, каже і про часову відносність такої конотації, а значить тимчасовість цього критерію. Вчений зазначає, що поняття новизни не може лишатися константою і має розглядатися в діячності, бо новизна слова характерна певному часовому

проміжку, в межах якого слово рано чи пізно її втратить [3, с. 56]. У контексті співвідношення слова до часу варто згадати ще один підхід – конкретно-історичний. У визначенні неологізму той враховує часову та просторову характеристики конотації новизни. Неологізм розглядається як новий лише в межах певного часу чи новий для певних національностей чи груп. Завдяки підходу вдається опрацювати лексико-семантичні функції неологізму, враховуючи як динамічний розвиток мовлення із внутрішніми запозиченнями між різними стилями однієї і тієї самої мови, так і часове відношення неологізму до мови, де слова втрачають характер новизни із часом [24, с 39].

Про процес втрати словом новизни писала згадана Л. В. Підкамінна. Новизна слова найчастіше втрачається коли словом послуговуються у ЗМІ. Через це слово популяризується, бо створено прецедент вжитку його у мовленні, на який потім зважатимуть, посилатимуться та орієнтуватимуться мовці [32, с. 144]. Так згадаємо фразему *community testing center*, яка іменувала центри тестування населення, що виникли у відповідь на пандемію. Із плином часу, номінація стала звичною мовцям і не викликає в них почуття новизни, позаяк часто зустрічалася ними у новинних публікаціях та оголошеннях.

Розглянувши підходи до визначення неологізмів можна зазначити, що труднощі із встановленням спільної дефініції неологізму як мовної категорії зумовлені складною природою явища, важкістю визначення критерію “новизни” та соціально-історичною природою концепту “неологізму”. Основними критеріями виокремлення новотворів зазначено: часовий, закріплення чи не закріплення у словникових джерелах, та конотація новизни.

Певний інтегральний підхід, який б враховував все вищезазначене, пропонує іспанська філологиня М. Кабре. Вчена виокремила чотири критерії ідентифікації неологізмів: лексикографічний, діахронічний, психологічний та критерій нестабільності [41, с. 205-207]. Розглянемо кожен детальніше. Критерій психологічний акцентує на індивідуально-суб’єктивному сприйнятті новизни слова чи фрази мовцем, яке виникає за зустрічі його із цим новотвором.

Носії мови співставляють нові слова із відомим їм вокабуляром, стикаючись із контрастом між узуальною одиницею та лексичною інновацією [12, с. 39]. Згідно з лексикографічним критерієм, неологізм має бути не закріпленим у словниках [42, с. 529]. Критерій діяхронії виходить із попереднього, бо новизна одиниці має виникати із відсутності лексикографічного закріплення новотвору протягом певного періоду. Ті слова, що перестали вважатися неологізмами, сучасному мовленню не є інноваційними, проте вони лишаються неологізмами в діяхронії. Інноваційність неологізму зберігається до тих пір, поки мовці не відмовляються від нього чи він не втратить конотацію новизни, закріпившись у словниках ставши узуальним. Ті ж слова, що лишаються актуальними та виникли нещодавно без закріплення у словникових джерелах можуть вважатися лексичною інновацією [47, с. 3]. Четвертий критерій визначений М. Кабре це те, що неологізмам має бути характерна семантична, морфологічна, графічна та фонетична нестабільність, через яку будь-який рівень цих слів здатен до стрімких змін. Завдяки поєднанню всіх цих чотирьох критеріїв, на думку М. Кабре, можна як найточніше визначити неологічний статус слова [41, с. 205-207].

Як бачимо, дані критерії узагальнюють візії вчених про визначення неологізму та наводять чітку методологію виокремлення неологізмів, однак, на нашу думку, подібний підхід хоч і має в собі корисні візії на неологізм, кшталт властивої їм більшої нестабільності порівняно із акцептованими мовою словами, проте підхід запропонований дослідницею все одно лишається категоричним в плані лексикографічного критерію, який підпадає під критику наукової спільноти, і не вважається нами настільки значущим, аби відкидати ті слова, що були закріплені у словникових джерелах.

Виходячи із вищезазначених підходів, на нашу думку, можна утворити власний інтегральний підхід: завдяки історичному та конкретно-історичному підходам ми можемо детальніше розглянути неологізми, що вийшли з мови, за конкретно-історичним виокремлювати просторову та часову характеристику

лексичних інновацій у процесі втрати ними новизни. Стилiстичний ж пiдхiд зумовлює визначення конотацiї новизни як критерiю iдентифiкацiї неологiзмiв. Так само звертаємо увагу на формальну та значеннєву новизну лексичної iнновацiї за структурним та денотативним пiдходами. На додачу, завдяки лексичному пiдходовi зважаємо на зафiксованiсть слова у лексикографiчних джерелах як на важливий, проте не головний критерiй iдентифiкацiї неологiзмiв. Наслiдком виокремлення нами власного пiдходу до визначення неологiзмiв стає спосiб, за яким ми добиратимемо слова до добiрки пандемiчних лексичних iнновацiй. Ми користуватимемося пошуковою статистикою iз одиницями, якi вважаємо пандемiчними лексичними iнновацiями, для вiдображення моменту набуття ними вжитку, вiдображаючи саме вплив пандемiї на появу неологiзмiв, i послуговуватимемося актуальними публiкацiями ЗМI як фактами функцiонування слова у сучасних артефактах мовлення. Детальнiше про спосiб добору матерiалу ми говоритимемо у вiдповiдному роздiлi.

Ознайомившись iз вищенаведеними пiдходами та критерiями визначення неологiзму та виокремивши власний, розглянемо тi дефiнiцiї нового слова, якi б виходили iз зiбраного матерiалу, утворюючи усталений термiн лексичної iнновацiї, та класифiкацiї неологiзмiв, якi були б кориснi нашому аналізу.

1.2 Проблема визначення та класифікацій неологізмів в лінгвістичній науці

Серед визначень неологiзму слiд зазначити термiн вiд фiлологiнi Е. Матiєлло, яка вважає його “новим словом, яке вiдповiдає комунiкативним потребам мовця та збагачує його лексикон та лексикографiчний склад мови

загалом, сприймається як нове протягом певного періоду часу та утворене в межах мовної системи у процесі розвитку суспільства, культури, техніки тощо. Неологізм утворюється за словотвірними законами мови або запозичується з інших, маючи новизну у формі, значенні чи і в формі і значенні одночасно” [52, с. 25]. Як бачимо, визначення враховує як відношення слова до часу та вплив мови та історичних подій на формування слова, значення та формальну компоненту неологізмів, а також торкається функцій неологізмів, які ті виконують для суспільства, у якому створені, аби задовольняти їх мовні потреби.

Функція неологізму як ознака за якою його можна класифікувати зазначається у дослідженнях Л. Гільбера. Дослідник виокремлює наступні ознаки неологізму:

1. Форма неологізму як лінгвістичного знаку, що включає позначувальне й позначуване, які разом змінюються, модифікуються при створенні нових лексем, навіть коли це стосується морфології терміна чи тільки його визначення;

2. Значення неологізму, найчастіше не мінімальної семантичної одиниці, утвореної у поєднанні простих елементів значення наявної мови;

3. Функція неологізму, яку не можна відокремити від дискурсу та інтегрованого у суспільство творця [46, с. 15].

Розглянемо класифікації, які досліджують запропоновані дослідником ознаки неологізму. Звернімо увагу на класифікацію функцій виконуваних неологізмами у мовленні, яку розписав А. М. Нелюба:

1. Номінативна, коли слова називають денотат, виконуючи на додачу експресивну та емотивну функції як стилістичний новаторський прийом;

2. Компресивно-інформативна функція, яка дає мовцям змогу економити мовні засоби, бо слово вбирає в себе масив інформації, кшталт складних філософських чи політичних концептів у порівняно меншу форму;

3. Діагностична, своєрідний відбиток періоду, в якому можна розглянути як особливості мови, так і менталітет та стан суспільства, що послуговуються цією мовою у певний проміжок часу [29, с. 44].

Розглядаючи класифікацію, ми зазнаємо, що наведена вченим третя функція виконується неологізмами не стільки в мовленні, скільки під час дослідження, проте безумовним лишається факт відбиттям неологічним пластом мовлення стану суспільства у період виникнення певних лексично-інноваційних одиниць. Також сумнівним вбачається обов'язковість одночасного виконання неологізмом номінативної, експресивної та стилістичної функцій через власну новизну. Протягом аналізу функціонування пандемічних лексичних інновацій ми покажемо, що неологізм може виконувати експресивну, але, до прикладу, не виконувати стилістичної функції і навпаки, а також продемонструємо широку низку варіантів поєднань виконуваних неологізмами функцій. На додачу, ми хочемо виокремити влучність розкриття дослідником компресивної функції. В нашому аналізові ми часто бачитимемо лексеми, в яких скомпресовано складні концепти у менших формах. Так, фразема *population-wide immunity*, яка потрапила до мовлення мовців, вбирає в себе епідеміологічну концепцію набуття колективного імунітету спільнотою, через що вірус не може активно розповсюджуватися як раніше. Попри те, що таку концепцію як шляху закінчення пандемії розкритикувала ВООЗ [90], її активно використовують у новинних публікаціях та обговореннях мовці, що робить її актуальною пандемічною лексичною інновацією.

М. Кабре класифікуючи неологізми за значенням та формою виділяє власне неологізми, псевдонеологізми та семантичні неологізми:

1. Лексичні інновації, що позначають абсолютно нові для мовців поняття та реалій – це власне неологізми.

2. Псевдонеологізми – слова формально інноваційні, проте значеннєво відображають вже існуючі поняття, що до того вже мали лексичну форму.

3. Семантичні неологізми ж, навпаки, за формою лишаються звичними, проте значеннєво стають лексичними інноваціями, набуваючи всередині своєї форми нових семантичних якостей [41, с. 205-207, 45, с. 10].

Коментуючи класифікацію, сумнів викликають терміни запропоновані вченою. На нашу думку, неологізми нові за формою не можуть вважатися “псевдо”, а є хоч і не власне, проте неологізмами.

Схожу класифікацію пропонує Ж-Ф. Саблерроль, де неологізми поділяються на:

1. Формальні неологізми, де нове позначувальне народжується із новим позначуваним;
2. Семантичні неологізми, де наявний денотат приймає новий номінант;
3. Та запозичення як особливий підклас неологізмів, часто вживаних задля означення нового денотата [55, с. 43-45].

Як бачимо, у класифікації ігноруються нові виключно за формою лексичні інновації, а запозичення, що є способом деривації, розглядаються як спосіб вираження виключно нового денотату і як окрема категорія неологізмів. Подібна класифікація зумовлена тим, що виникла на початках пуристського мовного руху, якого дотримувались лексикологи французи у часи становлення неології, про який ми казали вище.

До класифікації неологізмів за значеннєвим рівнем також доєдналися К. Ажеж, який виокремлює спонтанні неологізми, терміни та авторські новотвори [48] та Ж. Рей-Дебов, що визначав неологізми, що розкривають семантичну новацію, наукові слова й запозичення [57]. Так само ці класифікації на нашу думку не є вичерпними. Натомість іспанська філологиня М. Гормінго пропонує класифікувати лексичні інновації за сферами творення та користання (загальномовні та спеціалізовані), за критерієм деривації (спонтанні та планові), за функціональними особливостями (деномінативні або інформативні та стилістичні або експресивні) [49], що безумовно є ширшою, але також не вичерпною класифікацією. Так, наприклад, нам

незрозуміла функціональність критерію спонтанності чи плановості, який наче впливає на результат розвитку мови. Також зазначаємо обмеженість оптики на функції неологізмів, які ті виконують в мові.

Безумовно, ми розуміємо що класифікації неологізмів різняться саме через вибрану для класифікації ознаку неологізму, і ці класифікації мають доречні оптики щодо неологізмів як мовного явища, через що ми їх і зазначаємо, однак ми вважаємо необхідним розглядати неологізми за усіма критеріями характерними йому, або мати вичерпність у класифікації одного із них, чого не бачимо у наведених.

Так нам корисною буде класифікація запропонована пізніше Ж-Ф. Саблероллем за словотворчими механізмами лексичної інновації, де він виділяє джерела виникнення неологізму: внутрішню та зовнішню матриці утворення слова, де внутрішня, це слова утворені засобами самої мови (семантичними, морфологічними, фонетичними тощо), а зовнішня, це використання ресурсу іноземних мов, живих та мертвих [55, с. 65].

Також неологізми можна ділити за ступенем новизни. Ґрунтовну класифікацію наводить М. П. Кочерган, поділяючи їх на власне неологізми – слова нові за значенням та формою, які використовують на позначення явищ та предметів, які раніше не існували у мовній середі або які утворились у виключному культурному контексті, а тому ще не мали номінанта. Також виокремлено відносні неологізми – слова, що мають нову форму, які позначають вже відомий денотат чи навпаки, коли форми вже відомі набувають нового значення. До таких слів належать семантичні неологізми, паралельні форми, слова що прийшли з інших стилів мовлення до узусу – терміни, сленгізми, жаргон тощо – та інші внутрішньомовні запозичення [23, с. 229]. До того ж, Д. П. Борис зазначає існування неологізмів, що утворилися для номінації потенційних понять, кшталт номінантів наукових теорій чи художніх текстів фантастичного характеру [3, с. 56]. Бачимо, що неологізм може позначати як новий денотат,

так і старий, новоакуалізований, вимираючий, чи взагалі гіпотетичний, що існує у в межах літературного твору чи наукової теорії. Як ми і казали вище, врешті-решт будь-який неологізм, що увійшов в мову, втратить інноваційність та не сприйматиметься як новий, тому критерій новизни має визначатися діахронічно в межах певного періоду, і в нашому аналізові ми частково розглянемо ті слова, що утворилися у межах пандемії, проте згодом втратили вжиток на користь більш популярних так само пандемічних лексичних інновацій.

Існує і функціональна класифікація наведена О. А. Стишовим. Він пропонує поділяти неологізми на номінативні, які прямо іменують поняття, та стилістичні – які образно окреслюють предмети, що вже мають назву. До номінативних належать вузькоспеціалізовані терміни, які не мають синонімів, а до стилістичних належать паралельні форми відомих явищ, а також okazіоналізми та авторські неологізми [36, с. 32]. Синонімічні форми надають звичному денотату новизни та відображають суб'єктивні наміри та ідіостиль носія мови. Також суб'єктивізацію мовленню надають okazіоналізми та авторські неологізми про які ми говоритимемо нижче. На останок варто згадати поділ запропонований О. А. Глазковою. Вона виокремлює неологізми за ступенем розповсюженості на загальномовні – власне неологізми та семантичні неологізми, та локальні – авторські-неологізми та okazіоналізми [9, с. 14].

Як бачимо із наведеної вище низки класифікацій, під час упорядкування неологізмів зазвичай звертають увагу на критерій походження слова, спосіб утворення, загальну функціональність, ступінь новизни та розповсюженості, форму та значення неологізму. Розуміння цих способів класифікації дає нам змогу ширше поглянути на питання неологізмів, що безпосередньо відобразилося на тому, які неологізми і за якими критеріями ми додаватимемо до нашої добірки пандемічних лексичних інновацій. Розглянемо деякі зі

згаданих категорій неологізмів і почнемо із семантичних неологізмів як способу утворення лексичної інновації.

Семантичний неологізм або неосемема чи, як ще кажуть, неосемант – це вид лексичних інновацій мови, новизна якого полягає у набутті нового значення у вже наявній в мовленні лексичній формі. Знайоме слово набуває нових лексико-семантичних варіантів, розширюючи свою семантичну структуру, позначаючи явища як раніше невідомі, так і старі. Подібні неологізми утворюються коли наявне в мові слово вживається в непридатному йому контексті, і з часом подібний вжиток стає звичним мовцям і нове значення слова входить до узусу [23, с.228]. Прикладом такої лексеми ми позначимо *lockdown*, яка увійшла до мовлення мовців у контексті пандемії у новому значенні заходу захисту населення від розповсюдження вірусу, до того будучи номінантом обмеження пересування в'язнів у власних камерах.

Семантичний неологізм може формуватися завдяки нерозкладним словосполученням – ідіомам. Слова цих ідіом в такому випадку часто семантично модифіковані до значеннєвого нуля, а багатоконпонентні одиниці – дво чи трикомпонентні, чи навіть більше – виступають в якості слова у формуванні таких неологізмів [1, с. 7]. Утворення неосемантичних конструкцій через переосмислення номінанта якогось вже відомого денотата відбувається із необхідності відтінити якусь якість того чи іншого поняття, відображеного у цьому номінанті, беручи його склад та функції як інструмент подальшої номінації, чи в якості стилістичного прийому чи емоційно-експресивного засобу [22, с. 17].

Трансномінація у семантичній лексичній інновації відбувається завдяки використанню виключно внутрішнього ресурсу мови, а значить не може бути запозиченням; хіба що етимологічно. Запозичення входить до системи мови і тільки потім переосмислюється, набуваючи неосемантичної номінативної функції. Тобто слово, яке раніше було запозиченням, але згодом стало

звичайною лексевою іноземного походження, стає матеріалом для утворення лексико-семантичної мовної інновації [41, с. 18].

В сфері неології виділяють індивідуальні локальні новотвори. Оказіоналізми сприймаються дослідниками як факти мовлення на відміну від загальномовних неологізмів, які є фактами мови [3, с. 57]. Наразі термінологічне відокремлення оказіоналізмів від решти неологізмів, які можуть бути як семантичними, так і абсолютними чи формальними, є одним із важливих завдань сучасної неології, і в майбутньому лишиться таким ж актуальним, враховуючи динамічний розвиток мов та темпи сучасного словотвору [25, с. 2]. Оказіональні слова зазвичай входять у висловлення із необхідним для їх вжитку та сприйняття контекстом як лінгвістичного, так екстралінгвістичного, через що є із ним нерозривними. Їхня виключність та незвичайність цілком усвідомлюється як продуцентом висловлення, так і його реципієнтом.

Відносно ж входження таких інновацій до мови, узуальні неологізми є словами, словосполученнями, фразеологізмами чи їх окремими значеннями, що виникли і увійшли до мови в певний проміжок часу і сприймаються спільнотою носіїв мови як нові, займаючи тимчасову периферію лексичної системи мови. Натомість оказіоналізм є одиницею, яка знаходиться на межі мовної системи та певних соціолектів та ідіолектів, сприймаючись мовцями цих груп як нові, але часто незрозумілі людям відірваним від контексту. Оказіоналізми широко не вживаються у комунікативних актах, обмежуючись використанням у деяких контекстах, лишаючись стилістичними, експресивними та прагматичними комунікативними інструментами [25, с.3].

Зазвичай індивідуальні неологізми не фіксуються дослідниками мови і точно не потрапляють до лексикографічних джерел, за винятком хіба що спеціалізованих на оказіоналізмах. Шлях еволюції оказіоналізму як факту мовлення це лишатися вічно новим та інноваційним до моменту входження чи повного виходу із мови. Із часом, оказіоналізм може узуалізуватися, ставши

акцептованим мовною системою, проте це стається рідко, тож okazіоналізми зазвичай лишаються надбанням індивідуального стилю, лишаючись вічно новими інноваціями зумовленими обставинами, контекстом, ситуацією – функціонуючи тільки в межах цих зазначених вимірів. Деколи такі індивідуальні неологізми можуть порушувати навіть закони словотвору та норми мови [28, с. 21], тим самим ще більше закріплюючись як ідіостилістичний засіб та позбавляючи себе шансів на входження до загального мовлення. Як зазначає М. Сміт, утворення okazіоналізмів не є спонтанним, бо автори прагнуть згенерувати необхідну лексичну одиницю для підкріплення емоційності, стилю, та залученості реципієнта у висловлення [61, с. 1].

За умовами утворення okazіоналізми поділяють на авторські та анонімні. Авторські okazіоналізми у розумінні неологів виступають як стилістично-естетичний засіб в руках письменника, новотвір є їх особистою знахідкою включеною до методів виразності твору чи повідомлення. Часто подібні неологізми використовуються як спосіб метафоричного та метонімічного відображення реальності [25, с. 3]. Авторські okazіоналізми, як і анонімні, рідко входять до загальномовного вжитку через залежність від наданого контексту, високу емоційність та яскраве конотативне забарвлення слова [23, с. 228-229]. Розроблені українськими класиками лексеми, кшталт Стусівського “паверх” чи “нажиття”, Драчівського “забджолити” чи Світличницького “трояндитись” навряд колись увійдуть до широкого ужитку, лишаючись інструментом виразності конкретних груп та індивідів.

Проте, як вже і казалося, okazіоналізми мають можливість увійти до узуального рівню мови, коли той долає межу вжитку у виключному контексті, від якого залежить. Часто авторські неологізми є продуктами лідерів референтних думок: працівників ЗМІ, блогерів, політиків, інтелектуальної еліти серед яких відомі музиканти, художники, моделі, письменники тощо. Розглянемо авторські okazіоналізми тих таки українських письменників, які,

на відміну від попередніх, були акцептовані мовою. До прикладу, слово “чинник” створене І. Франком, Шевченківське “тупоголовий”, чи “звіт” запропонований І. Верхатським – ці авторські неологізми вже давно увійшли до літературної української мови, не сприймаючись більше як нові слова, і виступають як наочним прикладом акцептації авторських okazіоналізмів мовою.

Анонімні ж індивідуальні інновації мови відрізняються від авторських складністю їх дослідження через невизначеність джерела їх пошуку, дуже швидкого темпу їх виникнення та згасання як лексичних одиниць. Анонімні okazіоналізми часто відображають ситуативне невдоволення, збурення, емоційну реакцію спільноти на реалії, а згодом, із втратою актуальності події, можуть зникати із мови не знайшовши місця у системі. Так само анонімні інновації обмежені у шляхах та дієвості поширення серед мовної спільноти. Наразі анонімні автори лексичних інновацій мають доступ до соціальних мереж, де okazіоналізм може стати вірусним, поширюючись на певні групи мовців, і навіть вийти на загальномовний рівень стихійно, або бувши підхопленим автором певного мовного продукту, будь-то чи блогер, чи оглядач, чи митець, який із наданим йому соціальним ресурсом може вивести слово до узуального вжитку [37, с. 300]. Серед нашої вибірки таким анонімним okazіоналізмом, який підхопили лідери референтних думок, є *Blursday*. Шукаючи номінацію для стану часової дезорієнтації спричиненого ізоляцією під час пандемії, команда вчених натрапила на цю лексему в Urban Dictionary, яка позначала втрату орієнтації у часі через постійні “тусовки”. Номінант не мав широкого вжитку, але був використаний за аналогією вченими, став позначати нове пандемічне явище, і так увійшов до системи мовлення, популяризований у матеріалах ЗМІ та академічних публікаціях [85].

Все ж, у більшості випадків такі слова лишаються позамовними. Так Л. Фонтейн розповідає у своїй роботі про велику кількість новотворів, що втратили актуальність навіть не увійшовши до лексикографічних джерел чи

мовлення спільноти. Також, дослідниця додає до проговорених вище факторів популяризації залежність її успішності від соціально-економічного статусу розповсюдника новотвору, контексту, в якому він його використовує, та емоційного забарвлення, яке він цьому слову надає [43, с. 9]. Все це впливає на подальшу долю неологізму та збереження ним актуальності як мовної інновації, без якої, врешті, воно лишиться позамовним артефактом, схованим за завісою часу та інформаційного мотлоху.

У цьому мовному потоці лінгвісти виокремлюють простір для можливо утворених слів. Не маючи доступу до вивчення okazіоналізмів, особливо анонімних, мовознавці утворили теоретичну концепцію “потенційного слова”. Воно означає номінант, якого не існує в мовній системі, проте який міг би утворитися в ній та увійти до мови [19, с. 98]. Крім позиції неіснування слова із потенцією до виникнення, так само припускається, що потенційне слово може вже існувати в мовленні, але тільки на анонімно okazіональному рівні, через що його важко дослідити. Доля таких слів згодом потрапити до досвіду більшої кількості мовців і зрештою ставати загальноживаними або лишатися на цьому okazіонально анонівному рівні мови і зрештою zdeактуалізуватися [31, с. 99].

В критику існування подібної концепції висловлюється Ж. В. Колоїз, наголошуючи, що потенційність не може бути виключним показником мовленнєвої діяльності. Дослідниця зазначає, що слово має виконувати номінативну функції, а без того лишається теоретичною абстракцією [19, с. 99]. На нашу думку, подібна концепція є важливою для розуміння природи утворення неологізмів, процесу акцептації слова мовною системою, популяризації слова як екстралінгвістичного фактору та загального розуміння процесів розвитку мови загалом. Завдяки цій концепції можна прослідкувати та вивчити способи та умови утворення лексичної інновації, механізми входження лексеми до системи мови та зрештою закріплення її у лексикографічних джерелах.

Далі пропонуємо розглянути детальніше питання виникнення неологізмів як засобу мовленнєвих інновацій, розкривши питання впливу внутрішньо- та позамовних чинників на мову, і конкретно впливу пандемії на формування мовної дійсності, її впливу на сфери мовлення.

1.3 Вплив інтра- та екстралінгвістичних чинників на формування неологізмів

На мову впливають як екстралінгвістичні, так і внутрішньомовні чинники. Внутрішньомовним фактором розвитку мовної системи є закон економії мовних засобів. О. М. Бондаренко визначає його як тенденцію до компресії та раціоналізації мовних засобів. Закони мовної економії та економії лінгвістичних зусиль породжують зміни у системі мови, збагачуючи її продуктами скорочень складних та складених номінантів [2, с. 2]. У нашій добірці пандемічних лексичних інновацій таким номінантом є акроніми *WFH* чи складена фразема *viral shedding*, які містять у своїй формі ширші денотати: “*work from home*” та “*expulsion and release of virus progeny following successful reproduction during a host cell infection*”. Такі новотвори є наслідком прагнення мовців полегшувати та пришвидшувати комунікацію, передаючи сенси найзручнішими та найшвидшими мовними засобами.

Будова самої системи мови також впливає на утворення неологізмів. Нею акцептуються тільки ті новотвори, які відповідають структурним, граматичним, морфологічним та решті рівнів мовної системи. Навіть запозичені слова зрештою підпорядковуються правилам, формам, структурам мови. Значаємо думку Ю. А. Зацного, який каже, що інновації формуються за аналогічними моделями усталених в мові слів. Аналогію, на думку дослідника, варто розглядати як модель словотвору, покликану породжувати схожі до

наявних в мовленні одиниць [14, с. 117]. Прикладом такого аналогічного та відповідного внутрішній системі мови новотвору зазначаємо фразу *quarantine and chill*, яка замінила наявний до пандемії *Netflix and chill*.

Як зазначає Ж. В. Колоїз, мова постійно адаптується до реалій та впливає на сприйняття цих реалій, перебуваючи у постійному русі, але із тим зберігає іманентну стабільність та цілісність, аби продовжувати виконувати комунікативну функцію [19, с. 57]. З цього приводу висловлюються лінгвістки Р. Е. Баго, М. Т. Кабре та Х. В. Сієра, які вважають нові лексичні одиниці наслідком адаптації мови до суспільних змін, які покликані підтримувати відповідну функціональність мови. Ці нові одиниці невід’ємно пов’язані із контекстом часу, в якому перебуває мовна спільнота. Лексичні інновації відбивають культурний та соціально-політичний розвиток мовців, засвідчують його тенденції, слугуючи засобами адаптації мовної системи до новоутворених реалій [40, с. 1]. Пандемічною лексичною інновацією, яка відбивала б контекст часу та мовлення, є *furlough*. Нею мовна спільнота позначала безстрокове скорочення штату працівників, із чим стикнулася частина мовців протягом пандемії.

Тепер опишемо екстралінгвальні чинники, що викликають утворення нових слів. Почнемо із впливу когніції на продукування лексичних інновацій як позамовного чинника. А. Е. Левицький детально розписує когнітивні процеси акту номінації та зв’язок когніції із утворенням лексичної інновації. Процес номінації – підбору виражального засобу у результаті якого може виникнути запит на утворення нового слова – виконується після ідентифікації референту, тобто місця у категоріальному апараті когнітивної системи мовця, та його порівнянням із подібними референтами, тобто субкатегоризація. Далі шукається потрібна для вираження цього поняття лексична форма. У випадку її відсутності чи не відповідності актуальним мовним потребам мовця виникає запит на утворення лексичної інновації необхідної для комунікації [25, с. 3]. Прикладом цього процесу вчений наводить зміни значення в творенні

семантичних неологізмів. Він каже, що структура слова зумовлює його семантичну залежність від контексту, а тому здатне до змін в межах певної комунікативної ситуації, яка визначає його лексико-граматичну характеристику. В момент перебудови мовець вкладає новий зміст у старе слово, отримуючи можливість використовувати його у новій ситуації [25, с. 4]. Подібне вбачаємо лексемі *mask* із нашої добірки, яка набула узуального значення захисного спорядження через вжиток її мовцями у новій ситуації. Лексема існувала до пандемії, але протягом неї закріпила за собою значення захисного спорядження від вірусу.

Як бачимо, когнітивний вплив на формування лексичних інновацій є безперечним екстралінгвальним чинником, що впливає на неологізацію мови та мовлення. Досвід мовця впливає на його когніцію, мовну компетенцію, а із тим на формування лексичних інновацій. В межах свого життя мовці можуть зіткнутися із новими обставинами, які сприйматимуться із використанням попереднього життєвого досвіду спільноти та мовця. Через це соціум отримує нагальну потребу оперувати новими поняттями та концептами, актуалізуючи проблеми номінації та неології [8, с. 173].

Історичні процеси, що впливають на більшість мовців у спільноті, також є екстралінгвальними чинниками, що ґрунтовно впливають на розвиток мови, спричиняючи появу вищезазначеної потреби у творенні нових номінацій. До прикладу візьмемо розвиток англійської мови. Такі події як прийняття англійцями християнства, панування скандинавів та норманів на їх землі, Столітня війна з французами, розквіт місцевої буржуазії, Відродження як потужна культурна течія із рештою таких великих культурних процесів як локальних так і глобальних, період англійського морського панування та колоніалізму, Промислова революція, Перша та Друга світові війни – всі ці явища впливали на всіх мовців англійської спільноти і стали тими подіями, що докорінно змінили лексичний склад англійської мови. Як реакція спільноти на ці події утворювалося безліч неологізмів, що походили як із зовнішньої так із

внутрішньої матриці мови, про що детальніше пише І. А. Галуцьких у своїй роботі з історії розвитку англійської мови [6, с. 299].

Сучасні ж політичні, економічні та соціокультурні потрясіння та явища так само не минають безслідно, призводячи до купи мовленнєвих зрушень мовної системи. Наслідком цих явищ є поява нових понять, предметів, фактів та потреби їх номінації новими мовними одиницями, зокрема термінологічними. У цих подіях мовці отримують нові знання, досвід, що не може не відбитися на лексичному пласті мови, засвідчуючи появу нових реалій, здобутків нематеріальної культури, розвитку нації тощо. Так, наприклад лексема *Covexit* утворена за моделлю слова *Brexit*, резонансного політичного явища, яке зачепила кожного британця. Слово номінує заходи вжиті британським суспільством для виходу із пандемії у контексті оцінювання здобутків та провалів британської влади.

Як бачимо, екстралінгвальний чинник подій, з якими стикається мовна спільнота, об'єднує їх спільним досвідом, що робить подію потужним рушієм виникнення лексичних інновацій. В цих інноваціях часто відображається досвід, емоційна оцінка та загальний настрій суспільства. Однією із таких потужних загальносуспільних подій стала власне пандемія COVID-19. Сама назва цієї пандемії є лексичною інновацією, бо є аббревіацією повної лексичної форми хвороби – *Corona Virus Disease 2019*. Ця лексема широко розповсюдилася серед мовців усього світу та англійців зокрема, ставши формально-концептуальною базою цілої низки лексичних та фразеологічних інновацій як *Covid wave*, *coronababy*, *covidivorce* тощо. Прямий вплив цього потужного екстралінгвального явища на лексичний пласт мови пропонуємо розглянути на сленговому пластові мови, та зазначити як пандемічні інновації задовольняють потреби мовців, які ми зазначали вище. Така ілюстрація слугує аргументацією думки, що неологізми утворюються за моделлю “явище, що торкнулося багатьох мовців – одна із функціональних потреб, що виникає у реакцію на явище – нове слово”.

Тему лексичного пласту як маркера еволюції спільноти та її мовлення розкриває академік В. М. Русанівський. Він каже, що мова є відбитком розвитку суспільства, де закріплюється та громадиться людський досвід, і мова є інструментом, що забезпечує обмін цим досвідом через творення культури як матеріальної, так і духовної, а значить одиниці мовлення мають бути функціональними [35, с. 224]. Сленговий ж пласт мовлення став, на нашу думку, важливим рушієм пандемічних інновацій англійської мови, бо більшість мовців була обмежена у контакті із зовнішнім світом, а тому спілкувалася у соціальних мережах, де неформальне спілкування є звичним стилем комунікації. Сленг вважається варіантом неформальної мови певної групи, де утворюються та функціонують слова та фразеологізми спільні для цієї групи на позначення їм дотичних явищ як зазначено у роботі Ф. Є. Прилипко про “комунікеми-сленгізми”, де він зазначає широке використання семантичних неологізмів не закріплених у словниках у неформальному мовленні [34, с. 160].

Під впливом пандемії у сленговому пластові мови утворилася велика кількість неологізмів, які задовільняють комунікативні потреби мовної спільноти, виконуючи низку функцій неологізмів. Опис потреб мовців та функцій, що може виконувати лексична інновація, окреслив Л. А. Булаховський. Розглянемо функції, які зазначає дослідник:

1. Номінативну – слово створюється для номінування нової реалії або перейменування старої. Таку функцію виконує в нашій добірці фразема *at-home test*;

2. Конструктивну – слово утворюється задля спрощення структурування мови, змінюючи попередню синтаксичну будову мовлення. Так, наприклад, *physical distancing* вживається найбільше серед варіантів номінацій денотату “безпекова практика обмеження контактування із іншими людьми під час пандемії”. Фразема замінила *social distancing* та *interpersonal distancing*, що ми покажемо під час визначення неологічного статусу цих одиниць;

3. Компресивну – новоутворення скорочує наявні в мові номінативні одиниці задля подальшої економії мовних засобів. Вище згадана *viral shedding* виконує саме цю функцію, позначаючи ширший термін в межах своєї форми;

4. Експресивну – лексична інновація створена виражати суб'єктивно-емоційне ставлення мовця. Лексема *quaranteen* позначає підлітків, що виростили в умовах пандемії. Саме утворення номінанту, що виокремлює таких підлітків серед інших зумовлює наявну у лексемі конотацію стурбованості батьками майбутнім цих підлітків через соціальну ізоляцію, в якій вони виростили. Це стає підставою вважати її виконавцем експресивної функції;

5. Стилїстичну – слово стилїстично відрізняє мовлення завдяки своїм властивостям та конотації новизни. *Covid Czar*, сленговий номінант Координатору групи реагування Білого дому на ковід, якраз виконує цю функцію у офіційних повідомленнях та матеріалах ЗМІ. [4, с. 3]

На прикладі трьох пандемічних лексичних інновацій ми розглянемо виконувану ними функцію, проілюструвавши як вплив пандемії на лексичний пласт мови, так і зв'язок між новоутвореними і/чи новоактуалізованими словами та комунікативними потребами мовців:

1. Оскільки ковід-19 має нищівну дію на організм людини, а на початку пандемії не було ефективних засобів боротьби із нею, люди, що могли бути заражені, під тиском безвиході та страху перед хворобою могли накласти на себе руки, як бачимо у статті про один з таких випадків [75]. Ризик захворіти міг негативно впливати на психіку людини, і задля уникнення цього негативного впливу, інформацію про потенційне зараження можна емоційно “пом'якшити”. Через це утворилися мовні засоби, які налагоджували б нейтральну комунікацію між медиками та пацієнтами. Такі лексеми зазвичай мають термінологічний та формальний характер. Однією із таких лексем ми зазначаємо *PUI (Patient Under Investigation)* – людина, що мала контакт із підтверджено зараженим пацієнтом або яка перебувала в місці де відбувся

спалах хвороби, а тому має піти у карантин до моменту підтвердження чи спростування зараження. Використання такої лексеми “пом’якшувало” повідомлення про потенційне зараження людини, бо номінант імпліцитно передає вірогідність того, що людина може бути не заражена, і поки перебуває тільки під підозрою, яка може спростуватися. Лексема увійшла до вжитку як емоційно-нейтральна форма із стилістичною функцією, налагоджуючи спокійне та ефективне спілкування між мовцями.

2. Далі розглянемо експресивну функцію. пандемія є великим потрясінням для будь-якої спільноти і спричинила великі зсуви у звичному ритмі життя, його способу, пріоритетах. Подібні зміни часто супроводжуються великою емоційною реакцією, яка відображається у емотивно-оціночних компонентах нового слова. Прикладом візьмемо лексему *doomscrolling*, яка набула значного поширення під час пандемії. У зв’язку із розповсюдженням хвороби, люди були змушені самоізолюватися у власних домівках і подовгу не виходити на вулицю, а у випадку зараження перебувати у карантині, не маючи змоги контактувати із навколишнім світом ніяк інакше ніж у Інтернеті. Під час “серфінгу” мережею, людина споживає велетенську кількість контенту у швидкому темпі, по довгу не затримуючись на одному інформаційному ресурсі.

Інтернет став єдиною можливістю контактувати із навколишнім світом, час проведений у цьому гортанні інформаційних ресурсів значно виріс і лексема *doomscrolling* передає оцінювальну характеристику із вираженням емоції: гортання новинної стрічки часто закінчувалося споживанням надмірної кількості негативного контенту: погані новини, деморалізуючі зображення та відео тощо. Слово *doom* (“жахлива доля, приреченість”), вибране для формування цієї лексеми, передає стан суспільства та його враження від навколишньої похмурої дійсності, які сформувалися під час пандемії. Через те, що лексема задовольняла комунікативно-емоційну потребу більшості мовців, слово набуло широкого вжитку саме у цей час.

3. Останньою розглянемо компресивну функцію. Мовці прагнуть до економії мовних засобів, як ми вже зазначали вище. Через це утворюється велика кількість слів, які містять в собі довгі поняття чи концепти. Часто, аби скоротити кількість виражальних засобів і зробити комунікацію ефективнішою та швидшою, мовці використовують скорочення. Під час пандемії спільнота мала виконувати рекомендовані лікарями профілактичні заходи: проходити регулярне тестування, носити захисні маски, користуватися антисептиками, зберігати соціальну дистанцію, не відвідувати масових заходів та публічних місць, у випадку захворювання переходити у самоізоляцію тощо. Однак у спільноті був прошарок людей, які не дотримувалися цих рекомендацій та заборон. Ця категорія людей часто засуджувалася мовцями, що дотримувалися цих настанов, і у мовленні утворилося доступне та легке скорочення, яким найменували цих людей – *covididiots* від слів *covid* та *idiots*. Подібна лексема скорочувала необхідні засоби номінації потрібні для опису явища.

Як бачимо із короткого наведеного аналізу, пандемія – це потужна рушійна сила, яка спричинила появу комунікативних потреб всередині мовної спільноти та появу лексичних новотворів, які б ту потребу задовільняли. Так само варто зазначити, що кожна із розглянутих лексем не виконує виключно однієї комунікативної функції. До прикладу, багато лексем до решти функцій виражають і емоції мовців: від відчуття приреченості до сповнення рішучості. Кожне таке емоційне забарвлення є реакцією на пандемію, спричинені нею зміни та на процес вирішення цих наслідків.

Слова утворюються у безперервному зв'язку із чинниками, що спонукали до його появи, як внутрішньомовними так і екстралінгвальними, і вони визначають ті форми, значення та функції слова. Розібравшись із суттю утворення неологізму, його інноваційною природою, впливом внутрішньомовних та екстралінгвістичних причин, таких як пандемія ковід-19, на лексичний пласт мови пропонуємо предметно розглянути вплив

пандемії ковід-19 як екстралінгвального чинника на лексичний пласт англійської мови та проаналізувати новоутворені слова.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПАНДЕМІЧНИХ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ

2.1 Неологічний статус пандемічних лексичних інновацій

Зазначимо, що ми вважатимемо неологізмами, аби визначити які слова добиратимемо до вибірки аналізу. Виходячи із зазначених вище підходів до визначення неологізмів, ми виокремлюємо неологізми як нові слова, які актуалізувалися у мовленні спільноти у певний проміжок часу. Слово мало набути ужитку протягом історичного проміжку, функціонувати у текстових артефактах мовлення цього періоду та не мати широкого ужитку у новому значенні до цього. Лексикографічний ж критерій сприймається виключно як факт закріплення лексеми у мовній системі внаслідок його вжитку мовцями, а відсутність слова у словниках до визначеного моменту означає його неакцептованість. Цей критерій не береться за основний у визначенні неологізму, причини чого розглядались у теоретичному розділі нашої роботи.

Основою нашого критерію вибірки є саме функціонування слова у текстових джерелах та, у випадку із пандемічними лексичними інноваціями, актуалізація неологізму під впливом пандемії, що відобразатиметься у тому, що новотвір не мав ужитку до і набув його протягом пандемії. Її межі ми визначаємо відповідно до заяв ВООЗ про оголошення надзвичайної ситуації в області суспільного здоров'я міжнародного значення від 30 січня 2020 року, означення ситуації як пандемії від 11 березня 2020 та оголошення про кінець надзвичайної ситуації від 5 травня 2023 [62].

Для виокремлення неологізмів ми використовуватимемо публікації у закордонних ЗМІ та пошукову статистику Гугл Трендів, яка надана знятками у Додатку на сторінці 75. Функціонування слів у ЗМІ є фактором

популяризації новотвору, а значить можливої акцептації, та ілюстративним матеріалом використання слова. Пошукова ж статистика відображає частоту користування словом у пошукових запитах та їх хронологію, а значить попиту номінанту та часові межі актуальності слова, що визначає для нас його неологічний статус. Наявність пошукових запитів із словом відображає його новизну, бо слово незнайоме мовцям і їм потрібно дізнатися більше про денотат, для чого і використовуються пошукові запити. Статистика відобразатиме сплески попиту до нового слова, що може означати як новоактуалізацію лексеми, так і виникнення нового слова, якщо до пандемії лексема не вживалася.

Тобто, із вище зазначеного ми надаємо визначення неологічного статусу пандемічних лексичних інновацій – пандемічними лексичними інноваціями вважаються слова, як набули вжитку протягом пандемії, якого до неї не мали, що ми перевірятимемо завдяки пошуковій статистиці. Слова мають мати приклади функціонування у мовних артефактах періоду пандемії, та в актуальному мовленні на тему коронавірусу, аби вважатися актуальними фактами мови. Лексикографічне закріплення не є визначним фактором неологічного статусу пандемічних лексичних одиниць.

Ми посилатимемося на визначення лексеми у словниках англійської мови задля ілюстрації семантики слова у разі необхідності. Так само із пошуковою статистикою, яку оминатимемо у разі недоцільності, як наприклад у лексемах, в чиєму складі використовується слово *covid*, оскільки ці слова не могли виникнути до набуття лексемою *covid* ужитку, бо лексема сама є пандемічною інновацією. До пандемії коронавіруси не були цікаві мовцям, хоча слово не є новим. Номінант не мав широкого ужитку, а значить і не могло бути значної кількості пошукових запитів із цим словом, що демонструє статистика. Із початком пандемії лексема *Corona virus* та похідна від неї аббревіація *Covid* увійшли до узусу, а разом із тим утворився потужний пошуковий запит із цими словами, що може побачити у Зняткові 1 та 2.

В матеріалі The Guardian про корупційний скандал пов'язаний із тодішнім британським Прем'єр міністром та схемою закупівель захисних засобів від вірусу бачимо декілька неологізмів. Подивімося на цитату компанії Meller Designs в якої влада закуповувала засоби захисту дорожче за ринкову ціну в середньому у 2 рази: “*We are extremely proud we... managed to secure more than 100m items of PPE – including masks, sanitisers, coveralls and gloves direct from the manufacturers*” [83]. В цитаті вжито три неологізми: *PPE* (*Personal protective equipment*), *mask* та *sanitiser*. Лексема *PPE* позначала особисте захисне обладнання спеціалістів, які мають ризик отримати шкоду здоров'ю під час роботи [64]. З початком пандемії індивідуальне захисне спорядження від вірусу стало використовуватися більшістю мовної спільноти, а владою було впроваджене забезпечення населення цими засобами. Мовна спільнота використала номінант, який уже містився у мовленні. На цьому прикладові бачимо прямий вплив професійних номінацій на мовлення. Із статистики бачимо, що слово набуло вжитку у пошукових запитах у квітні 2020 року. Після пікового інтересу вжиток лексеми зберігся аж до 2023 року. До цього лексема не мала широкого вжитку, можемо побачити на Зняткові 3, хоча лексична одиниця вже існувала у мовленні. Через актуалізацію цього слова на загальномовному рівні ми вважаємо це слово неологізмом.

Лексема *mask* має дуже широкий спектр значень, проте під час пандемії відбувся семантичний зсув. Прослідити це нам допоможе Oxford Dictionary із хронологічним відображенням появи семантики слова. Лексема *mask* мала значення засобу, що захищає від розповсюдження інфекцій з ХХ ст., проте загалом *mask* вживався на позначення карнавальної, театральної маски чи захисного спорядження від фізичних травм [68]. Коли в щоденне життя увійшла потреба захищати себе та інших від вірусу, бачимо як лексема *mask* набула величезного пошукового попиту згідно із Знятком 4, на нашу думку, у значенні саме захисного засобу від ковід-19. Ми вважаємо подібні дані доказом того, що у лексемі *mask* стався семантичний зсув і в свідомості мовців

лексема набула новоактуалізованого значення “захисного спорядження від інфекцій” протягом пандемії. Лексема *sanitiser* так само як *PPE* чи *mask* не є новотвором, бо відоме аж з 1911 року [67]. Із статистики, слово не мало широкого ужитку до пандемії, а із нею набуло популярності та увійшло у мовлення як показано у Зняткові 5, через що ми також вважаємо її пандемічною лексичною інновацією.

Далі розглянемо публікацію від *New Straits Times* про самогубство пацієнту, що мав підозру на ковід-19 на початку пандемії: “*A patient under investigation (PUI) for Covid-19 killed himself at the Serdang Hospital*” [75]. В статті бачимо лексему *PUI (Patient under investigation)*. Про її значення ми говорили у попередньому розділі – людина, що мала контакт із підтверджено зараженою людиною або перебувала в місці спалаху хвороби, а тому має піти у самоізоляцію до моменту підтвердження чи спростування зараження та пройти лікування. До неологізмів зараховуємо *saturation* у значенні насиченості крові киснем – один із показчиків, що знижується під нищівною дією вірусу, про що пише ВВС: “*But doctors report low blood oxygen saturation levels among those who are admitted to hospital with coronavirus*” [69]. Лексема не мала вжитку у пошукових запитах як показано на Зняткові 6, але протягом пандемії люди стали слідкувати за рівнем сатурації крові, купляли спеціальні переносні прилади, і так *saturation* потрапило до мовлення і в пошукові запити.

Розглянемо лексему *population-wide immunity*, що означає формування імунітету більшістю спільноти, через що припиниться активне розповсюдження вірусу. Концепція є надбанням дослідників із медичної сфери і в заяві ВООЗ з оцінкою експресивних методів досягнення колективного імунітету [90] концепція потрапила до мовлення англійців, ставши пандемічною інноваційною фраземою. Бачимо публікація *New York Times* про нову хвилю ковіду у 2024 році де вживається фразема: “*Higher population-wide immunity has meant fewer hospitalizations even with high virus spread*” [78]. Стаття про хвилю ковіду, що насувається, на додачу є

доказом актуальності обраної теми. Ковід лишатиметься актуальним явищем, впливаючи на мовлення, а тому потребує дослідження як екстралінгвального чинника. У цій ж статті бачимо ще одну професійну фразу, що увійшла до мовлення – термін *viral shedding*, що означає стан організму, коли той розповсюджує вірус. Ця лексема не мала попиту за Знятком 7, проте ковід спричинив сплеск зацікавленості до стану розповсюдження вірусу організмом, що відобразилося на пошуковій статистиці та у використанні цього терміну у новинних публікаціях: “*You may be spreading virus particles a day or two before your first sniffles appear; this **viral shedding** can peak two or three days after you develop symptoms. Ideally, you should test throughout the course of your infection until you are negative*” [79].

У новинних звітах підтверджено заражених ковідом людей означували як *positive cases*. Наведемо публікацію від *British Medical Journal* де вживається подібна номінація: “*In the UK, the delay in applying these strict measures more timely adopted by other countries, will possibly translate into a high number of **positive cases** and deaths before the suppression of COVID-19 will be effective*” [70]. Ця метрика стрімко увірвалася до життя людей і щільно пов’язана саме із ковідом, бо номінація не мала широкого пошукового вжитку і з початком пандемії статистика пошукових запитів із номінацією виросла, що продемонстровано у Знятку 8.

Далі розглянемо фразу, яка функціонує у статті про нову хвилю ковіду. *To be low on tests* це неформальний вираз на позначення браку тестів для самодіагностики що є пандемічною інновацією. Бачимо уривок із статті: “*Experts recommend testing once you develop symptoms and throughout your illness, if possible. But if you are **low on tests**, you may want to wait around three to four days after you have developed symptoms*” [79]. Ще розглянемо уривок статті, де розповідається про зникнення установ, в яких проходило тестування людей на ковід: “*While Covid has become a regular part of respiratory virus season, **community testing centers** and **drive-through sites** where you could determine*

whether it's the source of your sniffles have all but vanished" [79]. Неологізми, що бачимо в уривкові, можна зарахувати до позначень реалій пандемії. *Community testing centers* та *drive-through sites* – центри тестування населення та пункти тестування для автомобілістів. На прикладі статистики пошукових запитів *community testing centers* надану у Зняткові 9, бачимо попит на ці лексеми у часи пандемії. Із цієї ж статті бачимо реалію *at-home test* – тестування на ковід у домашніх умовах. Це явище з'явилося внаслідок загальної самоізоляції та ризику заразитися поза помешкання. Люди стали тестуватися на ковід вдома, закупаючи експрес-тести: "*At-home tests are still a valuable tool to protect yourself and others from the virus, though, and they remain widely available in pharmacies and grocery stores*" [79]. Існує ще один номінант домашнього тестування, що функціонує в цій статті – *rapid test*. "*Do rapid tests still work?*" [79]. Пошуковий попит, який зумовлює висновок про набуття лексемою неологічного статусу за пандемії, бачимо у Зняткові 10.

В статті від Nature бачимо ще одну реалію – *contact tracing*. Протягом пандемії стали з'являтися моніторингові системи, що відстежували пересування громадян, і у випадку, якщо людина перебувала у місці сплеску зараження чи контактувала з тими, чиє зараження підтверджено, вона стає *PUI* і має піти на карантин та пройти тестування. Функціонування фраземи бачимо у тексті про користь застосунку, що відстежує контакти із зараженими людьми: "*The risk of catching COVID-19 as calculated by a smartphone app scales with the probability of subsequently testing positive for the coronavirus SARS-CoV-2, showing that digital **contact tracing** is a useful tool for fighting future pandemics*" [74]. Пошуковий запит із фраземою набрав пікової популярності у 2020 році, до того маючи майже нульовий попит згідно із Знятком 11. Концепція відстежування контактів із зараженими та її номінант є надбанням пандемічних лексичних інновацій.

Перед подальшим визначенням ковідних неологізмів зазначаємо структурну особливість деяких інновацій. Неологізми можуть мати у своєму

складі слово *covid*, яке є пандемічною лексичною інновацією. Через наявність у словах частки *covid* ми уникатимемо розгляду пошукових запитів, позаяк їх зв'язок із пандемією є безперечним. Так само із словами із *quarantine*, що часто зустрічаються серед пандемічних лексичних інновацій. Явище карантину не є новим для мовців, але не мало місця у життях більшості людей. Лексема *quarantine* була актуалізована, що відображається на пошуковій статистиці надану у Зняткові 12, до початку пандемії слово не мало популярності попри давно закріплене місце у системі мови. Через новоактуалізованість під впливом екстралінгвістичного чинника слово використовувалося у структуруванні пандемічних неологізмів і цей безперечний зв'язок *quarantine* саме із пандемією, ми також уникатимемо пояснювати неологічність лексем із *quarantine* у складі.

Перейдемо до розгляду подібних номінантів. У статті New York Times про нові реалії пандемії бачимо велику їх кількість: “*Where once there were blackout babies, we can now expect a wave of coronababies and a new generation of quaranteens in 2033. Couples whose marriages are fraying under the pressures of self-isolation could be heading for a covidivorce*” [77]. Бачимо лексеми *covidivorce*, *coronababy*, *quaranteen* та *self-isolation*. Із номінаціями розлучень через ковід, дітей народжених під час пандемії та людей, чий підлітковий період припав на загальну самоізоляцію та їх безперечною неологічністю ми розібралися вище, тож розглянемо феномен самоізоляції. Слово *self-isolation* позначає денотат, актуальність виникла під впливом COVID-19. До 2020 року, початку активного розповсюдження вірусу, слово майже не мало пошукового попиту, як бачимо у Знятку 13, а значить є наслідком пандемічної лексичної інновації.

У статті The Scientist про вплив пандемії на сприйняття людей бачимо вживання *Blursday*. Новотвір позначає стан, коли дні, через їх схожість одне на одного, стають невідрізненими. Стан негативно впливає на мозок, про що говориться у статті: “*Now, a large team of scientists from around the world has*

captured what it was like to live in “Blursday,” as they call it: to have it feel as though time ground to a halt due to feelings of isolation” [85]. Слово позначає стан, який виникає від ізоляції від соціуму, що є явищем розповсюдженим за пандемії, а тому є лексичною інновацією пандемічного періоду, що і позначається на статистиці пошукових запитів Гугл наданій у Знятку 14. На інноваційність цього слова посилається і самі вчені, що виокремили стан і надали йому назву. Номінант *Blursday* вже зустрічався у мовному досвіді одного із вчених, вона побачила його на Urban Dictionary, але слово лишалося okazionalizmom, як можна побачити у пошуковій статистиці, бо слово позначало зовсім інший денотат – втрата ліку днів через постійні “тусовки” – і вчені використала його за аналогічним критерієм втрати ліку днів, але тепер вже з іншої причини [85]. Перед нами зафіксована історія okazionalizmu, що увійшов до мови після семантичного зсуву і задовольнив потреби спільноти, позначивши спільний стан дезорієнтації у часі. Також, бачимо наочний приклад виникнення номінації у сфері дослідників, який набув узуального вжитку.

Тепер розглянемо вищезгаданий номінант *doomscrolling*, тривалий перегляд публікацій про катастрофи та смерті, що негативно впливає на самопочуття людини. Зустрічаємо її у статті The Guardian про те, як позбавитися цієї звички: “*Millions of us are doomscrolling in isolation, robbed of the collective sense-making on which we usually rely*” [81]. Слово виникло до пандемії, проте за її часів набув широкого вжитку, бо став реалією спільною багатьом мовцям. Статус слова як пандемічної лексичної інновації не заперечується вченими на відміну від статусу багатьох інших слів, що потрапили до мови подібним способом новоактуалізації, про що говоритимемо у аналізі структури пандемічних лексичних інновацій. Актуальність слова підтверджує пошукова статистика відображена у Знятку 15.

Звернемо увагу на лексеми та фраземи, що мають у складі *quarantine*. Можемо знайти таке у статті New York Post про хлопця та дівчину, що облаштували своє дозвілля під час карантину: “*Luka Doncic and girlfriend ‘quarantine and chill’ with their dogs*” [76]. У Знятку 16 можемо побачити загальнорозповсюджену для ковідних неологізмів картину набуття пошукового попиту протягом пандемії. Подібна схожість динаміки пошукових запитів із рештою не на стільки очевидних пандемічних лексичних інновацій, зумовлює висновок про їх неологічний статус разом із попередньорозглянутою фраземою. *Quarantine and chill* що утворилася за моделлю вже існуючої фраземи *Netflix and chill* – її використовували як означення дозвілля з імпліцитним евфемізмом статевого злягання. За цією моделлю було утворене *quarantine and chill* як означення такого ж дозвілля тільки в карантині, через що за структурну основу і була взята модель фраземи *Netflix and chill*. Подібна фразема є наочним прикладом утворення фразем за вже існуючими моделями слів у мові. У статті CNN про знайдений людьми метод боротися із соціальною ізоляцією в умовах обмеження пересування бачимо лексему із *quarantine*: “*Making a **quaranteam** has provided them with in-person, human interaction that is lacking during a time when physical distancing – aka no going out or hanging out in groups – is the norm*” [71]. *Quaranteam* позначає проведення самоізоляції у дружній групі осіб, аби мати контакт із живою людиною за відсутності можливості вийти на вулицю, пуску через заборону перебування поза ізоляцією. На Знятку 17 бачимо, що мовна одиниця має такуж пошукову динаміку, яка властива пандемічним лексичним інноваціям. Фразема ж *physical distancing* позначає цей захід безпеки. Фразема, як бачимо у Знятку 18, набула вжитку навесні 2020 року – період у який пандемічні інновації часто набувають пошукового попиту. Це ж стосується і її паралельної форми, *interpersonal distancing*, яку зустрічаємо у статті British Medical Journal: “*It is indisputable that, in the absence of any preventive treatment, isolation, **interpersonal distancing**, identification and quarantine of infected*

subjects, represent draconian interventions with a substantial impact on the coronavirus spread” [70]. Проте ця паралельна форма не зберегла широко ужитку втративши його у конкуренції із *physical distancing*, як і інша паралельна форма – *social distancing*, пошукову статистику якої надано у Зняткуві 19. Функціонування паралельної форми бачимо у статті The Guardian з оцінкою політики Британії щодо ковідних обмежень: “*Those who don’t need to put themselves at risk in offices where social distancing is impossible are choosing not to*” [82]. Єдиною актуальною лексичною формою обмеження пересування лишилася *physical distancing*, тому попередні дві ми уникатимемо.

Єдиним виключенням, коли ми розглядатимемо пошукову статистику попри наявність у неологізмі слова *covid* буде номінант *long Covid*. Фразема позначає стан постійної слабкості, болю та схожими на ковід симптомами, але без наявності вірусу у організмі. Імунітет поводить себе так, наче у ньому присутній вірус, і бореться із ним, викликаючи схожі на ковід симптоми. Наслідок хвороби був вперше обговорений та названий на зібранні Наукової консультативної групи з надзвичайних ситуацій Британії 22 липня 2021 року, згідно із публікацією Парламенту Сполученого Королівства [87]. Номінант цього стану потрапив у мовлення, підтвердження чого бачимо у статті New York Times, де дівчина ділиться досвідом життя із *long Covid*: “*I’ve come to realize that “long Covid” is a deceptive term for a condition that can trigger a diverse swarm of debilitating symptoms with no end in sight*” [80]. Випадок є наочною ілюстрацією впливу спільноти дослідників як джерела номінацій на утворення пандемічних лексичних інновацій. Пошукова статистика *long Covid*, яку надано у Знятку 20, дає можливість прослідкувати входження слова у мовлення. Явище *long Covid* було визначено 22 липня 2021 року, і до того не було найменовано, а значить пошукової статистики не могло існувати. Після 22 липня пошукова статистика почала з’являтися, і у грудні 2021 року набрала пікової популярності, показуючи тривалий процес входження слова у мовлення.

Наступну фразу із *covid* бачимо в статті про нову хвилю ковіду – *Covid wave*: “*We Are in a Big Covid Wave. But Just How Big?*” [78]. Серед неологізмів реалій, що мають *covid* у складі, варто зазначити новотвір *Covid czar*, вжитий на позначення Координатора Команди реагування Білого дому на COVID-19; очевидна актуальність саме для американської спільноти. Функціонування фрази бачимо у статті *Washington Post* про звільнення людини, що займала цю посаду: “*Ashish Jha to leave covid czar position as White House winds down response*” [88]. Наступна ж лексема актуальна британському суспільству, тому що *Covexit* зроблена за моделлю вже існуючого номінанту *Brexit* – виходу Британії зі складу Європейського союзу запланованого на червень 2019 року, буквально напередодні пандемії, і відбувся за часів ковіду. Лексема *Covexit* означає вихід Британії із пандемії, послаблення ковідних обмежень у наслідок ефективної боротьби із вірусом. Приклад вживання лексеми бачимо у статті *British Medical Journal*: “*What is certain is that Covexit will not remain confined to the hospital setting*” [70]. Ще дві лексеми із *covid* знаходимо у сатиричній статті *The Guardian* про коронавірусні обмеження: “*Yet the denial implicit in covidioty is not confined to the lunatic fringes... We, all of us, are being asked to be a bit covidiot to get by*” [82].

Пандемія зумовила популяризацію лексем, в чиєму складі є семантично пов’язані із пандемією елементи. Прикладом є *infodemic* – існуюча до коронавірусу лексема, яка впродовж пандемії набирала більшої популярності. Можемо знайти її в статті ВООЗ про застосунки, що відсіюють зайву інформації із масиву даних, які зветься *infodemic tools*, де *infodemic* це розповсюдження інформації низької якості, яка може шкодити населенню через помилковий зміст: “*A taxonomy can help organize and map information to support identification of infodemic insights*” [89]. Із статистики пошукових запитів надану у Зняткові 21 бачимо, як лексема мала незначний пошуковий попит до початку пандемії, і на її початку набрала попит та зберегла який-не-який регулярний вжиток.

Пандемія впливала і на робочу культуру. До прикладу, роботодавці у відповідь на ковід скорочували штат працівників на невизначений строк, що зветься *furlough*, використання якого в контексті ковіду бачимо у статті Economic Observatory; “*Some blame the generosity of the job **furlough** scheme, but many countries with similar policies have performed better*” [72]. Лексема зустрічалася у мові раніше, маючи значення тимчасового звільнення від військової служби чи з в’язниці, проте роботодавці реагували на ковідні обмеження саме різким безстроковим скороченням штату, через що номінант отримав нове значення і увійшов до мовлення як бачимо у різкому стрибку пошукової статистики. Наступна лексема пов’язана із робочою культурою це робота з дому, новий формат багатьом мовцям, що позначався і досі позначається утворенням під час пандемії скороченням *WFH*. Вжиток слова бачимо у The Times: “*Pregnant teacher denied **WFH** during Covid wins discrimination case*” [84]. За статистикою, згідно із Знятком 22, акронім не мав вжитку до пандемії, отримав великий попит, і протягом та після пандемії лишався актуальним пошуковим запитом.

Останньою розглянемо лексему *lockdown*. Вона номінує політику обмежень впроваджених державами задля запобіганню розповсюдження вірусу; зв’язок із пандемією є безперечним. Приклад вживання бачимо у статті The Scientist: “*Daisy Fancourt was at her home in Surrey in southeast England when the UK government formally announced a nationwide **lockdown***” [84]. В статистиці продемонстрованій у Знятку 23 бачимо вже звичну картину відсутності пошукового попиту до пандемії, різкий стрибок запитів на весні 2020 року, та подальший спад із зниженням конотації новизни для мовців.

Протягом розділу ми підтверджували неологічний статус пандемічних лексичних інновацій нашої добірки заядки наявності у тих підтвердженої пошуковим попитом конотації новизни, функціонування у джерелах певного історичного періоду, їх актуальності для мовної спільноти. У наступному розділі аналізуватимемо способи творення цих лексичних інновацій.

2.2 Особливості творення пандемічних лексичних інновацій

Вивчення механізмів словоутворення дозволяє виокремити ті моделі та способи деривації, якими користуються мовці для утворення інноваційної лексики у певний історичний період. Це питання актуальне багатьом вчених, і серед них зазначимо тільки тих, хто мав внесок у розвиток дослідження словотвору у вітчизняній науці. Згідно із підручником із загального мовознавства М. П. Кочергана виокремлюємо наступних лінгвістів: український лінгвіст І. О. Бодуен де Куртене, що заклав основи виокремлення лексичної деривації як окремої галузі знань, Л. В. Щерба як дослідник цілей та схем словотвору, німецькі лінгвісти В. Фляйшер та К. Беккер, що розвивали здобутки наших філологів, обравши фокусом досліджень дериваційні тенденції та поняття їх продуктивності. Також серед досліджень способів деривації необхідно підкреслити внесок розвідок філологині С. М. Єнікеєвої присвячених особливостям телескопії та скорочення та дослідження словотворчих моделей неологізмів Ю. А. Зацного [23, с. 255].

Ми послуговуватимемося не тільки надбанням української лінгвістики, а й виокремленими дериваційними моделями коронавокабуляру у нещодавній статті К. Б. Акут. Філологиня зазначає наступні дериваційні механізми властиві пандемічним лексичним інноваціям:

1. Словоскладання (складення двох чи більше коренів слів);
2. Афіксація (додавання афіксу до слова, що призводить до утворення неологізму);
3. Телескопія (злиття морфем слів в єдине слово, де хоча б одна морфема скорочуються або склади цих слів зливаються);
4. Аббревіація (утворення слова шляхом скорочення тих слів, що беруть участь у творенні, до літер їх основ);

5. Акронімізація (скорочення слів, що формують нове слово, до перших літер);
6. Усічення (утинання твірної основи слова завдяки відкиданню одного і більше його складів);
7. Конверсія (перехід слова до іншої частини мови без зміни його форми);
8. Редуплікація (повторення морфем що утворюють слово)
9. Ономаopeя (використання звукової схожості слів у творенні нового або зміни вже існуючого слова);
10. Запозичення (використання зовнішньої матриці, як джерела запозичення нових одиниць) [51, с. 2]. Ми хотіли б додати одинадцятий дериваційний механізм – семантичний зсув, про що говорили у виокремлені неологізмів добірки.

Розглядати словотворчі механізми почнемо із тих лексем, що набули семантичного зсуву під час глобальної епідемії. Цими лексемами є *mask* та *furlough*. Лексема *mask* отримала нове значення як предмету захисту від хвороби, який раніше не був актуальним мовцям, а лексема *furlough* набула нової семантичної сфери лексики пов'язаною не тільки із тимчасовим звільненням від військової служби чи в'язниці, а з безстроковим звільненням з роботи. Подібні семантичні зсуви найкраще демонструє лексема *lockdown*. До початку пандемії слово не мало вжитку як обмеження загального права пересування людей; у Оксфордському словнику англійської мови 2004 року бачимо що значення *lockdown* обмежується заборонаю пересування ув'язнених поза камерами на час придушення бунту [66]. У створенні лексеми використовувався спосіб словоскладання, а фраземи *quarantine and chill* та *rapid test* утворені не тільки шляхом словоскладання, але й зазнали конверсії, утворивши дієслова кшталт *to quarantine and chill*, яку можна побачити у статті Fast Company: “How you *quarantine and chill* is up to you, but the internet has lots of advice for how to make the most of your time indoors” [73].

Фраземи *at-home test*, *physical distancing*, *self-isolation*, *social isolation*, *viral shedding*, *contact tracing* та лексема *doomscrolling* також утворені завдяки словоскладанню і зазнали конверсії, утворивши дієслівні та прикметникові форми, як, наприклад, дієслово *to doomscroll* [63]. У формуванні цих неологізмів використовувалася і афіксація. Серед суфіксів та префіксів одиниць можемо зазначити варіанти конструкцій: *at-*, *-al -ing*, *self-* *-ion*, *-al -ion*, *-al -ing* та *-ing*. Розглянемо лексеми утворені завдяки афіксації. У лексем *sanitiser* та *saturation* форми мають наступні суфікси: *-er* та *-ion*. Стосовно ж фразем *population-wide immunity*, *community testing center*, *drive-through site*, *low on tests* та *Blursday*, вони мають не тільки афіксальні складові в своїх формах: *-atory*, *-ion -wide*, *-ity -ing*, *-through*, *-s*, *-s-*, *-ed* – але й утворилися за рахунок словоскладання.

Серед пандемічних лексичних інновацій утворених виключно словоскладанням виокремлюємо *positive case* та фраземи побудовані виключно словоскладанням із лексемою *covid*: *long covid*, *covid wave*, *covid uptick*, *coronababy* та *covid czar*. У формуванні пандемічних лексичних інновацій мовці також користувалися телескопією, як у *infodemic*. Розглянемо значну кількість слів із *covid* утворених телескопією, як, наприклад, *covidiot* чи похідне від нього *covidiocy*; наочний приклад афіксації як способу творення неологічного дериватив, бо слово має суфікс *-ocy*. Лексеми *covexit* та *covidivorce* також утворені телескопією і зазнали конверсії, утворивши із іменникових форм дієслівні, як зазначає у своєму аналізові К. Б. Акут [51, с. 4]. Із складених телескопією слів виокремлюються *quaranteam* та *quaranteen* побудовані за принципом ономатопеї – у слові *quarantine* останній склад *-tine* замінено на схожі за звучанням *team* та *teen*, утворюючи лексичні інновації телескопічним способом за принципом звуконаслідування. Останніми розглянемо неологічні акроніми: *WFH* (*work from home*), *PPE* (*personal protective equipment*) та *PUI* (*patient under investigation*).

Розглянувши структуру пандемічних лексичних інновацій можемо виокремити деякі висновки. По-перше, серед нашої вибірки відсутні запозичення. Англійська мова це лінгво франка, і сама часто є джерелом запозичень. До мови можуть потрапляти лексеми утворені засобами місцевих мов представників різних етносів, і англійська може набувати запозичень в умовах глокалізованого світу, проте серед нашої вибірки запозичень не зустрічаємо. Припускаємо, що у формуванні пандемічних лексичних інновацій не властиво користатися запозиченням.

По-друге, серед вибірки жодна не сформована шляхом аббревіації. Причиною цьому є умови в яких створювалися лексичні інновації: велика кількість сленгізмів, яким аббревіація не є питомою. Проте, подібний висновок підважується тим, що серед вибірки нема слів сформованих усіченням чи редуплікацією, яка властива неформальному мовленню. Ми маємо на увазі існування лексеми *rona*, скорочення “*corona*”, але серед вибірки з актуальних матеріалів ЗМІ знайшлася велика кількість різних сленгізмів і не знайшлося вживання ані *rona* чи усічення інших слова, ані вживання редуплікантів. Також бачимо відсутність слів сформованих аббревіацією. Ми тримаємо в голові існування лексем *2019-nCov* та *SARS-CoV-2*. Проте у сучасному мовленні ми їх не зустріли, а значить припускаємо їх вихід із мовної системи.

Для ширшого дослідження теми необхідний корпусний аналіз, проте пандемія закінчилася нещодавно і досі впливає на розвиток мовлення, як ми могли бачити на актуальності пошукового запиту *doomscrolling*, який досі має конотацію новизни пошуковий попит із ним не вщухає. На нашу думку, проведення корпусного аналізу пандемічних лексичних інновацій англійської мови допоки лишається передчасним. Також зазначаємо, що часто у аналізі пандемічних лексичних інновацій частково ігнорується факт новоактуалізації лексем чи надбання лексемами інноваційної семантики, як у лексем *mask*, *lockdown* та *furlough*. Лексема *mask* часто відсутня у аналізах і разом із цим, лексеми *lockdown* та *furlough* наявні майже в кожному, хоча так само ці

лексеми існували до ковіду та не мали того вжитку, як кількісного так і семантичного. Так, до прикладу, у згаданому аналізові К. Б. Акут відсутня не тільки лексема *mask*, а загалом ігнорується зміна семантики слова, як спосіб деривації [51, с. 5].

У підсумку нашого аналізу бачимо розповсюдженість словоскладання у формуванні лексичних інновацій; 17 із 33 неологізмів. Серед цих 17 лексем 6 зазнали конверсії. Загалом серед 33 одиниць конверсії зазнало 10 одиниць, і жодна сформована виключно нею.

Вибірка містить 3 неологізми, що набули нового значення за час пандемії, із яких 2 утворені виключно семантичним зсувом та 1 із словоскладанням. Серед вищезазначених 6 лексем та фразем, що зазнали як словоскладання так і конверсії, виокремимо 2 фраземи сформовані виключно словоскладанням та конверсією: *rapid test* та *quarantine and chill*, та ще 6, які мають афікси. Серед 33 пандемічних лексичних інновацій цілих 14 мають афікс. Із них виокремлюємо вже згадані 6 утворених ще словоскладанням та конверсією, 5 словоскладанням, 2 утворених виключно афіксацією та 1 лексему утворену афіксацією та телескопією одночасно. Афіксація загалом не використовується у формуванні пандемічних лексичних інновацій як виключний спосіб творення, і мовці користуються паралельно словоскладанням, конверсією та телескопією.

Телескопією утворено 7 лексичних інновацій, 2 з яких утворені виключно нею; мовці рідко обмежують себе тільки цим способом. Решта лексем телескопізмів цікаві через особливості їх структури. По-перше, них 2 утворені за принципом ономапоєї: *quaranteam* та *quaranteen* – яскраві представники сленгізмів яким, як зазначає Ю. А. Зацний, в принципі властивий такий спосіб утворення лексики [14, с. 191]. По-друге, серед телескопічних лексем 2 пройшли конверсію та 1 утворена афіксацією, приклад якої є наочним: *covidiot* та *covidiocy*.

Помітно, що лексема *covid* часто бере участь у телескопічному формуванні слова, і як слова пов'язані із пандемією стають продуктивними одиницями формування: *pandemic* в слові *infodemic*, *quarantine* в *quaranteen*, *quarantine and chill* тощо. Можемо зробити висновок про високу продуктивність тих слів, які асоціативно близькі до чинника, що спричинив розвиток мови, до пандемії у нашому випадку. Так лексема *covid* бере участь у формуванні 8 з 33 неологізмів, з яких 4 утворено словоскладанням, 1 виключно телескопією, 1 телескопією та афіксацією, та 2 конверсією та телескопією. Серед вибірки знаходимо лишень 3 акроніми.

В принципі, вважаємо що продуктивність слів пов'язаних із екстралінгвальним чинником, властива будь-якому такому розвитку мовлення, як, до прикладу, розвитку української мови пов'язаним із повномасштабним нападом Росії. Зазначимо, що вбачаємо у цьому розвитку безліч факторів опосередковано пов'язаних із війною – збільшення кількості мовців українською у відповідь на вторгнення, стрімкий розвиток та популяризація української культури тощо. З приводу військової лексики, рефлексії мовців та їх впливу на мову зазначимо, що у добірці не бачимо прикладу лексем, які сформовані на мілітарних аналогіях, хоча на початках пандемії англійська мала такий вектор розвитку. Про це каже Ольса І. в статті *Language and Innovation*. На початку пандемії воєнні метафори були розповсюджені, проте лінгвісти закликали мовців рефлексувати над мовою і віднайти альтернативні форми. Причиною є наслідок вживання таких метафор: тривога у мовців, позбавлення керманичів держави відповідальності через начебто неминучість пандемії як стихійного лиха, виснаження медиків через номінацію їх героями, що на мовленнєвому рівні наче вимагає від них героїчної жертви, відсутність лексики яка б заохочувала до індивідуальної відповідальності та суспільного розуміння [54]. \$ В наслідок цієї рефлексії ми не бачимо вжитку воєнних метафор, використання яких шкодить суспільству

поза необхідності швидкої мобілізації населення. Вбачаємо це корисним прикладом реструктуризації мови до реалій Російсько-української війни.

Серед актуального мовлення пов'язаного із ковідом бачимо повну відсутність неологізмів запозичень, аббревіатур, редуплікантів та усічень. Все це є наслідком втрати лексемами сформованими цими способами актуальності. Найпродуктивнішими способами словотвору виокремлюємо словоскладання, афіксацію та конверсію. Єдиним високопродуктивним виключним способом словотвору можемо назвати словоскладання, оскільки у формуванні новотворів часто із афіксацією та конверсією послуговуються іншими способами словотвору. Загалом, у формуванні пандемічних неологізмів мовці часто послуговуються декількома способами.

У наступному розділові розглянемо функціональні особливості зібраної нами добірки пандемічних лексичних інновацій, виокремивши висновки відносно усього пласту пандемічної інноваційної лексики.

2.3 Особливості функціонування пандемічних лексичних інновацій

Питання вивчення функцій неологізмів поставало перед багатьма вченими, і дослідження пандемічних лексичних інновацій також є полем інтересу дослідників. Проте жоден з досліджених функціональних аналізів новотворів пандемії не досліджував тієї проблематики, яку хочемо дослідити ми. Згадаємо роботу Ю. В. Козлової, де вона розбирає функціонування неологізмів у дискурсі політики та інтернет спілкування [18]. Аналіз використання слова у межах речення розкриває функціональність слова, проте нам бракувало зазначення саме виконуваних функцій, а не переданого словом значення.

Дослідження неологізмів з точки зору саме виконуваних функцій, а не функціонування у реченні, бачимо у Ю. Шталтовни. Дослідниця розглядає виконання однієї із чотирьох функцій лексичними інноваціями англомовної молоді: ідентифікаційної, номінаційної, дескриптивної та диференційної [60, с. 110]. Нам імпонує погляд крізь оптику виконуваних неологізмами функцій, проте ми не можемо поділити класифікацію функцій запропоновану дослідницею, бо вона властива саме підлітковій лексиці. Ми використаємо класифікацію Л. А. Булаховського, яку ми зазначали. Вчений виокремлює функції, які загально виконують неологічна лексика, що є більш відповідним до цілей роботи:

1. Номінативна – функція називання певного денотату. Особливістю нашої добірки є виконання кожним без виключення новотвором номінативної функції, тому ми оминатимемо розгляд цієї функції;

2. Конструктивна – функція зміни структурування мови яке виконає слово вжите на заміну іншому, аби уникнути застарілої конструкції;

3. Компресивна – функція скорочування мовних зусиль завдяки вбиранню словом складних концептів;

4. Експресивна – функція передачі суб’єктивного стану чи емоції мовця в межах висловлювання;

5. Стилїстична – функція відрізняння чи доповнення повідомлення засобом певного стилю спілкування [4, с. 354].

Функціональний аналіз почнемо із тих лексем, які виконують виключно номінативну функцію: *mask*, *sanitiser* та *saturation*. В тому реченні, де функціонують *mask* та *sanitiser* – “*We... managed to secure more than 100m items of PPE – including masks, sanitisers, coveralls and gloves direct from the manufacturers*“ [83] – ці слова позначають вміст поняття професійного захисного обладнання. У реченні, “*While Covid has become a regular part of respiratory virus season, community testing centers and drive-through sites where you could determine whether it’s the source of your sniffles have all but*

vanished” [79] бачимо як лексеми *community testing centers* та *drive-through sites* також тільки номінують реалії пандемії.

Розглянемо компресивну функцію. Наочний приклад того, як одна фразема вбирає в себе ціле речення можемо побачити на прикладі *viral shedding*, де в статті описується стан організму, коли той розповсюджує вірус, і потім вся інформація компресується у одну фразу: “*You may be spreading virus particles a day or two before your first sniffles appear; this **viral shedding** can peak two or three days after you develop symptoms*” [79]. Подібне стосується і наступного неологізму, *population-wide immunity* як компресивного номінанту поняття про колективний імунітет: “*Higher **population-wide immunity** has meant fewer hospitalizations even with high virus spread, and the sharp decline of Covid test results reported to authorities has made case counts far less relevant*” [78].

У наступному реченні бачимо як лексема *lockdown* виконує не тільки номінативну, а й компресивну функцію, так само наочно через наявне у тексті роз’яснення у дужках: “*The database provides quantitative insights on the effects of **lockdown** (stringency and mobility)*” [74]. Новотвір *contact tracing* теж містить складний денотат. Системи із відстежування контактів фіксують контакти із хворими на коронавірус або факт перебування у місці, де зафіксовано спалах вірусу, а не будь-який інший умовний контакт. Через подібну імпліцитну ковідоспрямованість лексеми, що можемо побачити у реченні: “*The risk of catching COVID-19 as calculated by a smartphone app scales with the probability of subsequently testing positive for the coronavirus SARS-CoV-2, showing that digital **contact tracing** is a useful tool for fighting future pandemics*” [74], ми зараховуємо її до виконавців компресивної функції.

Розгляд стилістичної функції неологізмів ми доповнимо завдяки виокремленому науковцями руху мовних систем до неформальних мовних засобів. Сучасна мова воліє до, як називає це Ю. Шталтовна, “демократизації”, коли мовці охоче розширюють мовні норми та послуговуються одиницями, які

не вважаються літературними, і масмедіа підхоплює цю тенденцію [60, 112]. Розглянемо стилістичний вплив альтернативних інноваційних номінацій на прикладі *at-home test* та *rapid test*. Бачимо як обидві фраземи уживаються в межах однієї статті: “***At-home tests*** are still a valuable tool to protect yourself and others from the virus, though, and they remain widely available in pharmacies and grocery stores... ***Do rapid tests*** still work?” [79]. Фразема *at-home test* тут є формальним виразом, який виконує виключно номінативну функцію. На заміну ж приходять *rapid test*, фразема сленгова. Вона виконує стилістичну функцію, бо послуговуючись нею мова стає менш формальною. Тобто функція виконується тоді, коли лексема привносить до мовлення елементи з інших жанрів спілкування на заміну інших мовним засобам.

Фраземи змінюють одна одну і за фактом втратити актуальності. До прикладу серед фразем *interpersonal distancing*, *social distancing* та *physical distancing* остання зберегла вжиток, як ми бачили у пошуковій статистиці, а решта вийшли із мови через втрату ними актуальності. Вжиток трьох не відрізнявся, що бачимо на прикладах використання: “*It is indisputable that, in the absence of any preventive treatment, isolation, **interpersonal distancing**, identification and quarantine of infected subjects, represent draconian interventions with a substantial impact on the coronavirus spread*” [70], “*Those who don’t need to put themselves at risk in offices where **social distancing** is impossible are choosing not to*” [82], “*Making a quaranteam has provided them with in-person, human interaction that is lacking during a time when **physical distancing** – aka no going out or hanging out in groups – is the norm*” [71]. *Physical distancing* як і решта виконує компресивну функцію, проте на відміну від попередніх ще і конструктивну, замінюючи ці фраземи.

У “*Experts recommend testing once you develop symptoms and throughout your illness, if possible. But if you are **low on tests**, you may want to wait around three to four days after you have developed symptoms*” [79] бачимо як побудована за сленговою моделлю “to be low on something” фразема *low on tests* виконує

стилістичну функцію неформального номінанту. Схожу ситуацію бачимо в використанні *positive case*, але тут вона емоційно нейтралізує повідомлення: “*In the UK, the delay in applying these strict measures more timely adopted by other countries, will possibly translate into a high number of **positive cases** and deaths before the suppression of COVID-19 will be effective*” [70]. Номінант не тільки опосередковано номінує людей, що заразилися і стоять перед ризиком смерті, а й компресує контекст пов’язаний із ковідом.

Розглянемо експресивно функціональні лексеми. *Doomscrolling* містить слово *doom*, передаючи негативність явища, як бачимо в реченні, де слово згадується негативно “*Millions of us are **doomscrolling** in isolation, robbed of the collective sense-making on which we usually rely*” [81]. Воно виконує компресивну функцію, бо номінує процес перегляду публікацій в Інтернеті з подальшим псуванням настрою, а також є неформальним сленгізмом, а значить виконує стилістичну функцію. Лексема *Blursday* так само є сленгізмом із стилістичною функцією вибраний науковцями для номінація явища, і виконує компресивну та експресивну функцію, з тих же причин, що і попередня лексема. Подивимося на вжиток: “*Now, a large team of scientists from around the world has captured what it was like to live in “**Blursday**,” as they call it: to have it feel as though time ground to a halt due to feelings of isolation*” [85]. *Self-isolation* компресує захисну практику перебування поза скупчення людей в межах своєї домівки і так само має негативну конотацію: “*Couples whose marriages are fraying under the pressures of **self-isolation** could be heading for a covidivorce*” [77].

Слова із *covid* у своєму складові можуть виконувати широку низку функцій. До прикладу, фразема *covid wave* є неформальним побудованим за аналогією стилістичним засобом: “*We Are in a Big **Covid Wave**. But Just How Big?*” [78]. Цікавим є випадок *long covid* яким науковці позначали можливий після зараження стан. Фразема *long covid* є терміном і виконує компресивну функцію, вона також сформована звичними лексичними одиницями в рамках

спрощення і “демократизація” мови, а значить є стилістичним засобом – *“I’ve come to realize that “long Covid” is a deceptive term for a condition that can trigger a diverse swarm of debilitating symptoms with no end in sight”* [80]. *Covid czar* також стилістичний засіб і компресує в собі поняття Координатора заходів проти Covid Команди реагування Білого дому: *“Ashish Jha to leave covid czar position as White House winds down response”* [88].

Бачимо як *infodemic* послуговуються на офіційному рівневі як стилістичним засобом – рух мови до спрощення та залучення неформальних номінацій – *“A taxonomy can help organize and map information to support identification of infodemic insights”* [89]. Разом із стилістичною лексема виконує компресивну функцію, містячи в собі термін надлишку низькоякісної інформації. *Covidiot* та *covidiocy* радо були прийняті на озброєння ЗМІ, аби саркастично і негативно позначати порушників карантинних обмежень. Вихідна і похідна лексеми виконують компресивну, стилістичну та експресивну функції: *“Yet the denial implicit in covidiocy is not confined to the lunatic fringes... We, all of us, are being asked to be a bit covidiot to get by”* [82]. Подібною повнотою функцій може похизуватися *covexit*, саркастичне найменування виходу із карантинних вимог. У реченні бачимо як лексемою послуговуються в межах професійної статті, де ця лексема виконує експресивну, компресивну та стилістичну функції: *“What is certain is that Covexit will not remain confined to the hospital setting”* [70]. Поглянемо на останню пару із низки ковідовмісних лексем та фразем – *covidivorce* та *coronababy*, стилістично неформальні номінанти, де остання ще і передає стурбованість батьків щодо покоління, що виросте в умовах ковіду, а значить виконує експресивну функцію: *“Of ‘Covidivorces’ and ‘Coronababies’: Life During a Lockdown”* [77].

Подібну стурбованість передає і *quaranteen*: *“Where once there were “blackout babies,” we can now expect a wave of “coronababies” and a new generation of “quaranteens” in 2033”* [77]. Лексема є

стилістично-неформальним мовним засобом, як і наступна лексема. *Quatanteam* до стилістичної виконує і компресивну функцію – збір людей на проведення само-ізоляції у компанії – і має позитивну конотацію виконуючи експресивну функцію, що бачимо у реченні: “*Making a **quatanteam** has provided them with in-person, human interaction*” [71]. Наступна ж фразема виконує всі п’ять функцій, які може виконувати неологізм. *Quarantine and chill* має в собі позитивну експресію відпочинку під серіали, при цьому є неформальним стилістичним засобом, компресує в собі імпліцитний евфемізм до сексу, а також заміняє попередню лексему *Netflix and chill*, яка в межах пандемії втратила актуальність на користь більш влучної форми: “*Luka Doncic and girlfriend ‘**quarantine and chill**’ with their dogs*” [76].

Лексема *furlough* завдяки власній формальності та нейтральності не передає смутку явища безстрокового звільнення з роботи під час пандемії, а значить є стилістичним засобом пом’якшення повідомлення: “*Some blame the generosity of the job **furlough** scheme, but many countries with similar policies have performed better*” [72]. Ще одна лексема із осередку робочої культури виконує компресивну функції в межах форми *WFH*: “*Pregnant teacher denied **WFH** during Covid wins discrimination case*” [86]. Акронім *PPE* також виконує компресивну функцію, що бачимо у поясненні через тире після його вжитку: “*We are extremely proud we... managed to secure more than 100m items of **PPE** – including **masks, sanitiser, coveralls and gloves** direct from the manufacturers*” [83]. *PUI* не тільки компресує денотат до короткої форми, як властиво акронімам, але й контекст власної ковідоспрямованості, бо використовується виключно у ситуаціях спалаху вірусів. Також слово нейтралізує емоційність повідомлення – ризик зараження, особливо на початках пандемії, деколи призводив до самогубства – через що лексема виконує стилістичну функцію: “*A **patient under investigation (PUI)** for Covid-19 killed himself at the Serdang Hospital on Friday night*” [75].

Як бачимо, пандемічні лексичні інновації можуть задовільняти всі потреби мовної спільноти. Серед 33 пандемічних лексичних інновацій з нашої добірки всі виконують номінативну функцію, називаючи чи переіменовуючи явища, з яких 6 виконують виключно номінативну функцію, 6 на додачу до номінативної компресивну функцію, 6 стилістичну, 1 конструктивну та компресивну, 1 компресивну та експресивну, 2 експресивну та стилістичну, 4 компресивну і стилістичну, 6 компресивну, експресивну та стилістичну і 1, яка виконує всі названі нами функції. Бачимо, що номінативна функція рідко виступає виключною функцією пандемічних лексичних інновацій. Вони характеризуються частим експресивним та стилістичним забарвленням, і не рідко компресують в собі ширші поняття через дію закону економії мовних засобів задля швидшої та ефективнішої комунікації.

Експресивне забарвлення пандемічних лексичних інновацій може бути різним: загалом 10 з 33 інноваційних мовних одиниць виконують експресивну функцію, з них 3 мають негативну конотацію розгубленості, ізоляції та деморалізації, 3 іронічно іменують явища ковідного часу, 2 виражають стурбованість майбутнім поколінням, що виростає в умовах пандемії, та 2 мають позитивну конотацію відпочинку та дружнього проведення часу. Зазначаємо, що пандемічні новотвори не виконують виключно не тільки номінативну, а й експресивну функції – поруч із ними завжди присутня будь-яка інша. Серед варіантів поєднання функцій на додачу до експресивної та номінативної бачимо як 1 виконує компресивну, 2 стилістичну, 6 компресивну та стилістичну, і 1, що виконує всі.

Компресивна функція виконується 19 з 33 неологізмів нашої добірки і лише 6 з них виконують виключно цю та номінативну функції. Компресивні пандемічні новотвори часто паралельно мають стилістичну (10 одиниць), експресивну (8 одиниць) та конструктивну функцію (1 одиниця), варіанти поєднання яких бувають дуже різні: 1 на додачу до компресивної та номінативної має конструктивну функцію, 1 експресивну, 4 стилістичну, 6

експресивну та стилістичну, і 1, яка виконує всі функції одночасно. Загалом, бачимо широку низку способів поєднання функцій у пандемічних лексичних інновацій.

19 з 33 нових слів та фраз виконують стилістичну функцію, з яких 6 виконують виключно номінативну та стилістичну функцію. Решта так само паралельно до стилістичної та номінативної мають ще одну або декілька з зазначених функцій: 5 компресивну, 2 експресивну, 6 експресивну та компресивну, і 1, що виконує всі одразу. Серед цих стилістично забарвлених лексем 16 виконують функцію неформальної номінації і 3 пом'якшувальну емоційно-нейтралізуючу функцію. Бачимо, що велика кількість неформальних мовних засобів використаних у мовленні як новинних, так і академічних чи офіційних публікацій різних установ підтверджують думку Ю. Шталтовни про рух мови до “демократизації” – відходу мовлення від літературних норм до активного послугування елементами розмовного стилю, діалектних варіантів, просторіч, вульгаризмів, жаргонів у рамках побудови жанрово-синкретичного мовлення [60, с 3]. Попри цей рух, у мові утворюються евфемістичні конструкції, кшталт *positive case*, *patient under investigation* та *furlough*, покликані “зм'якшити” мову.

Конструктивну функцію виконують 2 фраземи із нашої вибірки: *quarantine and chill* замінює доповнивши попередньо наявний в мові номінант *Netflix and chill*, а *physical distancing* замінює дві утворені під час пандемії номінації *social distancing* та *interpersonal distancing*, лишаючись найбільш актуальною у низці. Обидві фраземи не виконують виключно конструктивної та номінативної функції, задовільняючи стилістичні, експресивні та компресивні потреби мовців. Як бачимо, жодну з функцій не можна назвати виключною для більшості пандемічних лексичних інновацій.

ВИСНОВКИ

Протягом нашого дослідження, завдяки детальному виокремленню з актуальних матеріалів ЗМІ лексичних одиниць до вибірки новотворів із використанням пошукової статистики для підтвердження їх неологічного статусу, місця в системі мови і шляху появи та входження до цієї мови, а також проведеному аналізу особливостей творення та функцій пандемічних лексичних інновацій, ми змогли наочно продемонструвати вплив пандемії як екстралінгвального чинника на формування потреб мовної спільноти та творення нових лексичних одиниць і виконуваних ними функцій. Дослідження ґрунтувалося на класифікації функцій неологізмів Л. А. Булаховського [4, с. 354], і способів творення К. Б. Акут [51, с 2], яку ми доповнили способом семантичного зсуву, коли відома мовцям форма слова набуває нового значення на узуальному рівневі мови. Також у роботі почасти показаний вплив решти чинників розвитку мови на коронавокабуляр.

З'ясовано, що на творення нових лексичних одиниць впливають внутрішньо- та позамовні чинники. Внутрішньомовними є сама структура мови, закон економії мовних зусиль, функція мови відображувати досвід мовної спільноти та задовільняти їх комунікативні потреби, які виникають під впливом історичних подій як екстралінгвістичних чинників. Таким чинником постала пандемія ковід-19, утворивши потребу у нових номінаціях, стилістичних засобах комунікації, експресивно навантаженої лексики, зміни старої будови мови та мовно-економних одиниць передачі важких та довгих концептів. Динамічний розвиток мови під час пандемії зумовив появу семантичних неологізмів, okazіоналізмів, формальних неологізмів, абсолютно нових номінацій на узуальному рівневі мови. Також на формування пандемічного вокабуляру вплинула когніція мовців як екстралінгвістичний

чинник, спричинивши появу семантичних неологізмів у процесі використання звичних категорій номінації у новому контексті [25, с. 4].

Протягом нашого дослідження, ми зібрали добірку пандемічних лексичних інновацій та визначили їх структурні та функціональні особливості. З точки зору структурних особливостей, наша добірка новотворів показала потужний вплив екстралінгвального чинника на формування лексичних одиниць. Слова, які семантично пов'язані із пандемією: *covid*, *pandemic*, *quarantine* – мають високу продуктивність у формуванні нових номінацій. Серед таких слів відсутні неологізми утворені способами запозичення, редуплікація та усічення, а найпродуктивнішими способами словотвору виокремлено словоскладання, афіксацію та конверсію. Єдиним високопродуктивним виключним способом формотворення – словоскладання.

Відносно функцій пандемічних лексичних інновацій, наше дослідження показало, що коронавокабуляр задовільняє кожну із виокремлених функцій неологізмів, але жодну із функцій не можна назвати виключною для більшості новотворів. Всі лексеми виконують номінативну функцію, проте вони також часто навантажені більшою кількістю функцій крім номінативної. Панівна більшість з них міняють стилістичне сприйняття повідомлення, компресують довші поняття та контекстні повідомлення, передають експресивний зміст тривоги, розгубленості, відчаю, іронічного ставлення до дійсності, або рішучості та прагнення провести час у самоізоляції не втративши задоволення життям. Деякі неологізмів виконують і конструктивну функцію, міняючи попередній устрій мови, замінюючи попередньо утворені в мові лексичні одиниці.

З точки зору стилістичних особливостей, добірка нашого дослідження продемонструвала, що крім стилістично сленгових лексем та фразем, за час пандемії утворилися й нові конструкції-евфемізми задля пом'якшення емоційного впливу повідомлень про кількість загиблих, потенційне зараження вірусом та безстрокове звільнення з роботи. Однак більшість неологізмів із

стилістичною функцією є одиницями неформальної мови, утворені в межах переходу мовлення з формальних та літературних форм до “демократичних” [60, с 3].

На мову періоду пандемії вплинуло багато інтралінгвальних та позамовних чинників, але саме пандемія має вивчатися надалі як досі актуальний та потужний рушій розвитку англійської мови. Корпусний аналіз пандемічних лексичних інновацій наразі є передчасним, оскільки в оптиці філологів часто відсутня повна вибірка всіх спричинених коронавірусом мовних змін через часткове ігнорування семантичних неологізмів та новоактуалізованих слів. Також на передчасність такого аналізу впливає пластичність мови, позаяк протягом пандемії вона разюче мінялася і далеко не всі форми збереглися у загальномовному вжитку: усічення *rona* чи абревіатури *SARS-CoV-2* та *2019-nCoV* вийшли із нього. Так само зникали деякі паралельні номінації явищ, як у низці *physical-social-interpersonal distancing*, що ми могли бачити завдяки розгляду пошукової статистики, чи згадаємо зникнення воєнних метафор із актуального коронавокабуляру завдяки закликам лінгвістів до віднайдення альтернативних форм через шкідливість таких номінацій [54]. Сучасні аналізи пандемічних лексичних інновацій почасти торкаються теми виходу неологізмів із мови, як, наприклад, у колективному аналізові М. Асіф, Д. Джійон, А. Ірам та М. Нісар, де проаналізовано частотність пошукового ужитку паралельних номінацій ковіду, соціальної ізоляції, та соціальної дистанції [39 с. 12]. Однак у підсумку, подальший корпусний аналіз пандемічних лексичних інновацій має бути проведено після виокремлення всіх спричинених пандемією неологічних явищ мови. Можливим напрямком дослідження також зазначаємо визначення джерел номінації часів пандемії, тих груп мовців, які впливали на утворення нових слів, кшталт впливу медиків, їх публікацій та особливостей мовлення, на появу пандемічних лексичних інновацій, їх структуру та функцій, явище чого почасти розглянуто в межах нашого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецька О. В. Специфіка внутрішньої організації іменникових трикомпонентів у сучасній німецькій мові. Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов. Вінниця: Донецький національний університет ім. Василя Стуса, 2019. С. 6-8.
2. Бондаренко О. М., Черневич А. О. Англійські неологізми: нове у використанні способів утворення. *Вісник Запорізького національного університету*. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2010. Вип. 1. С. 127-131.
3. Борис Д. П. Проблема неоднозначності поняття “неологізм” крізь призму лінгвофілософської теорії. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка*. Серія «Філологічні науки». Дрогобич: ДДПУ імені І. Франка, 2015. Вип. 3. С. 54-61.
4. Булаховський Л. А. Використання засобів словотвору. Київ: Наук. Думка, 1975. Т. 1. С. 353-358.
5. Вискушенко, С. А. Загальні особливості вивчення неологізмів. *Current scientific opinions on the development of current education*. Матеріали XXIV Міжнародної науково-практичної конференції (Мілан, Італія, 2023). 2023. С. 220-221.
6. Галуцьких І. А. Еволюція історичного ядра лексичної системи англійської та німецької мов в VII–XX ст. (структурний, семантичний, функціональний аналіз): дис. ... канд. філол. Наук: 10.02.04. Харків, 2007. 310 с.
7. Гафурова Л. С. Неологізми в мікросистемі термінів зі сфери інформаційних технологій (на матеріалі тлумачних і тлумачно-перекладних словників англійської та німецької мов). Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2020. 93 с.

8. Гладка В. А. Поняття "неологізм" у світлі сучасних лінгвістичних парадигм. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Серія «Філологічна», 2009. Вип. 11. С. 170-177.
9. Глазова О. П. Вивчення в школі неологізмів. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. 20 с.
10. Грицак Є. М. Неологізми в сучасній українській літературній мові. Жовква: Друкарня ОО Василіан у Жовкві, Бібліотека рідної мови, 1936. 65 с.
11. Дзюбіна О. І. Типологічні принципи класифікації неологізмів у сучасній англійській мові. *вісн. Міжнародного гуманітарного університету*. Серія Філологія: наук. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2018 Вип. 33 (2). 38-40 с.
12. Ємчура Н. Р. Теоретичні засади визначення неологізмів у сучасному слов'янському мовознавстві. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського*. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2010. Вип. Спец. вип. С. 33-41.
13. Жуковська В. В. Корпусна лінгвістика: історія становлення та сучасний стан. Сучасні лінгвістичні студії: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 168-203.
14. Зацний Ю. А., Пахомова Т. О., Зацна В. Ю. Соціолінгвістичні аспекти вивчення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2004. 286 с.
15. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.
16. Зацний Ю.А. Тенденції та процеси розвитку лексико-семантичної макросистеми сучасної англійської мови. *Актуальні питання іноземної філології*. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2016. Вип. 4. С. 68-74.

17. Зацний Ю. А., Янков А. В. Лексичні та фразеологічні інновації англійської мови : англійсько-український словник. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2020. 273 с.

18. Козлова Ю. В. Пандемійна лексична інноватика англійської мови: особливості творення та функціонування. Суми: Сумський державний університет. 2021. 45 с.

19. Колоїз Ж. В. Українська неологія: Здобутки та перспективи. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія" Серія: Філологія. Мовознавство. Миколаїв: Чорноморський державний університет ім. Петра Могили, 2009. Вип. 92 (105). С. 57-62.

20. Корнева З. М. Опорний конспект лекцій з курсу “Неологія англійської мови”. Київ: Вид-во “Політехніка”, 2007. 32 с.

21. Косович О. В. Неологізм як об’єкт лінгвістичного дослідження в романістиці. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. 2021. 5 с.

22. Костюк Ю. Семантичні неологізми у суспільно-політичній лексиці української літературної мови. *Магістерський науковий вісник*. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. Вип. 27. С. 16-18.

23. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 463 с.

24. Ладоня К. Ю. Неологізми в українській мові: сутність, визначення, принципи класифікації та функціонування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2018. Вип. 36, Том 1. с 38-40.

25. Левицький А. Е. Актуальні проблеми розвитку неології (на матеріалі сучасної англійської мови). *Вісник Житомирського державного*

університету імені Івана Франка. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2005. Вип. 23. С. 16-21.

26. Медведь М. М. Про статус нового слова у сучасній лінгвістичній теорії. *Мова і культура*. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2011. Вип. 14, Т. 5. С. 153-158.

27. Мейзерська І. В. Корпусний підхід у сучасній лінгвістиці: перспективи і можливості застосування. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету*. Філологія, педагогіка, психологія. Київ: КНЛУ, 2014. Вип. 28. С. 53-58.

28. Мельникова М. І. Структурно-семантичні особливості неологізмів у сучасних англомовних медіатекстах (на матеріалі інтернет ЗМІ). Київ: Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського, 2021. с. 59.

29. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (2015-2016). Х.: Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 204 с.

30. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. [англ.]. : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2007. 525 с.

31. Новікова Є. Б. Неологізм, okazіоналізм, потенційне слово: проблеми розмежування. *Лінгвістичні дослідження*. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. Вип. 45. С. 97-102.

32. Підкамінна Л. В. Механізми неологізації лексичного складу сучасної української літературної М. П. Драгоманова. *Науковий часопис НПУ імені 8: Філологічні науки (мовознавство літературознавство)*. Серія мови. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 5. С. 142-147.

33. Потебня О. О. Думка і мова. Одеса: Видавництво України, 1926. 76 с.

34. Прилипко Ф. Є. Комунікеми-сленгізми в українськомовній мультиплікації. *Мовознавчий вісник*. Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. Вип. 22-23. С. 159-164.

35. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. К.: Наук. думка, 1988. 236 с.
36. Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикографія: навч. посіб. Біла Церква: «Авторитет», 2019. 198 с.
37. Турчак О. М. Поняття «оказіоналізм» у мовознавчій літературі та його мовленнєва реалізація в українських періодичних виданнях кінця ХХ століття. *Вісник дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «філологічні науки». Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2013. Вип. 2 (6). С. 299-305
38. Федоренко Л. В. Основи неології та проблеми перекладу неологізмів: навчальний посібник для студентів IV курсу спеціальності «Переклад» (німецька мова). Запоріжжя: ЗНУ, 2011. 54 с.
39. Asif M., Zhiyong D., Iram A., Nisar M. Linguistic analysis of neologism related to coronavirus (COVID-19). *Social Sciences & Humanities Open*. Issue 1, Volume 4, 2021. 15 p. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590291121000978?via%3Dihub> (дата звернення: 15.12.2023).
40. Cabre M. T., Bagot R. E., Sierra C. V. Neology in specialized communication. *Terminology*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2012. Iss. 18(1). P. 1-8.
41. Cabre M.T. *Terminology: theory, methods and applications*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing, 1999. 248 p.
42. Drid T. *Discourse Analysis: Key concepts and perspectives*. Ouargla :University of Ouargla, 2010. P. 20-25.
43. Fontaine L. The early semantics of the neologism BREXIT: a lexicogrammatical approach. *Functional Linguistics*. Vol. 4, 2017. 15 p.
44. Gaudin F., Guespin L. *Initiation à la lexicologie française. De la néologie aux dictionnaires*. Bruxelles : Ed. Duculot, 2006. 249 p.

45. Gontsarova J. Neologisms in modern English: study of word-formation processes. 2013. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/17033477.pdf> (дата звернення: 15.12.2023).
46. Guilbert L. Théorie du néologisme. *Cahiers de l'AIEF*. 1973. Iss. 25. P. 9-29.
47. Hadi S. A., AL-Majdawi A. M. The Significance of Political Neologisms. Wasit: Wasit University, 2019. 10 p.
48. Hagège C. Voies et destins de l'action humaine sur les langues. *La réforme des langues*. Hambourg, 1983. Vol. 1. P. 11-26.
49. Hormingo M. T. Lexical Creation and Euphemism: Regarding the Distinction Denominative or Referential Neology vs. Stylistic or Expressive Neology. *Lexis: Journal in English Lexicology*, 2012. URL: <https://journals.openedition.org/lexis/371#tocto1n2> (дата звернення: 15.12.2023).
50. Januševa V. Conceptual formulation of neologisms in various dictionaries and primary school Macedonian language course textbooks. *Journal of Language and Linguistic Studies*. 2015. Vol. 11 (2). P. 99-116.
51. Katherine B. Acute Morphological Analysis of the Neologisms during the COVID-19 Pandemic. *International Journal of English Language Studies (IJELS)*, 2020, Volume:2, Issue: 3. 7 p.
52. Mattiello E. Analogy in word-formation: A study of English neologisms and occasionalisms (Trends in Linguistics: Studies and Monographs 309). Berlin & Boston, MA: De Gruyter Mouton, 2017. Pp. vii. 340 p.
53. Mercier L.-S. Néologie ou Vocabulaire de mots nouveaux, à renouveler ou pris dans des acceptions nouvelles, Paris: Moussard. 2009. 384 p.
54. Olza I. Language and innovation. #CORONASPEAK – the language of Covid-19 goes viral. URL: <https://language-and-innovation.com/2020/03/31/coronaspeak-the-language-of-covid-19-goes-viral/> (дата звернення: 15.12.2023).

55. Pruvost J., Sablayrolles J.-F. Les néologismes. 2-e édition. Paris : PUF, 2012. 127 p.
56. Quemada B. A propos de la néologie. *La banque des mots*. Paris : CILF, 1971. Iss. 2. P. 137-156
57. Rey-Debove J., Tournier J. Etude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains. Paris : Mouton, 1987. 329 p.
58. Sablayrolles J.-F. La néologie en français contemporain. *Examen du concept et analyse de productions néologiques récentes*. coll. «Lexica» Paris : Honoré Champion, 2000. Iss 4. 589 p.
59. Sablayrolles J.-F. Néologismes: Une typologie des typologies. Cahiers du CIEL. 1996. P. 26.
60. Shtaltovna Y. Linguistic Democratization of the Modern English Language: Functional Parameters of English Youth Slang Neologisms. *Studies in Modern English*. Würzburg, 2022, p. 105-115.
61. Smith M. R., Hintze R. S., Ventura D. Nenovah: A neologism creator nomen ipsum. Department of Computer Science, Brigham Young University, 2014. 9 p.
62. World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-19) pandemic. URL: <https://www.who.int/europe/emergencies/situations/covid-19> (дата звернення: 15.12.2023).

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

63. Cambridge Dictionary. To doomscroll. URL:
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/doomscroll>
 (дата звернення: 15.12.2023).
64. Cambridge Dictionary. PPE. URL:
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/ppe>
 (дата звернення: 15.12.2023).
65. Cambridge Dictionary. Surge. URL:
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/surge>
 (дата звернення: 15.12.2023).
66. Canadian Oxford Dictionary. Katherine Barber Oxford University Press, 2004. 1830 p.
67. Merriam-Webster Dictionary. Sanitizer Word history. URL:
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/sanitizer#word-history>
 (дата звернення: 15.12.2023).
68. OED. Mask meaning and use. URL:
https://www.oed.com/dictionary/mask_n3?tab=meaning_and_use#37696602
 (дата звернення: 15.12.2023).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

69. BBC. Coronavirus: Community oxygen tests 'key to second wave'. URL:
<https://www.bbc.com/news/uk-wales-53136289>
 (дата звернення: 15.12.2023).
70. British Medical Journal. Challenges for NHS hospitals during covid-19 epidemic. URL:
<https://www.bmj.com/content/368/bmj.m1117/rr-7>
 (дата звернення: 15.12.2023).

71. CNN. People are ditching their homes and joining their friends to avoid isolation. It's called quarantesting. URL: <https://edition.cnn.com/2020/04/17/us/quarantest-coronavirus-wellness-trnd/index.html> (дата звернення: 15.12.2023).

72. Economics Observatory. Has job furlough reduced UK labour force participation after Covid-19?. URL: <https://www.economicsobservatory.com/has-job-furlough-reduced-uk-labour-force-participation-after-covid-19> (дата звернення: 15.12.2023).

73. Fast Company. The internet's best advice for how to quarantine and chill during the coronavirus panic. URL: <https://www.fastcompany.com/90477116/the-internets-best-advice-for-how-to-quarantine-and-chill-during-the-coronavirus-panic> (дата звернення: 15.12.2023).

74. Nature. Contact-tracing app predicts risk of SARS-CoV-2 transmission. URL: <https://www.nature.com/articles/d41586-023-04063-6> (дата звернення: 15.12.2023).

75. New Straits Media. Suspected Covid-19 patient commits suicide at Serdang Hospital. URL: <https://www.nst.com.my/news/nation/2020/03/578904/suspected-covid-19-patient-commits-suicide-serdang-hospital> (дата звернення: 15.12.2023).

76. New York Post. Luka Doncic and girlfriend 'quarantine and chill' with their dogs. URL: <https://nypost.com/2020/03/30/luka-doncic-and-girlfriend-quarantine-and-chill-with-their-dogs/> (дата звернення: 15.12.2023).

77. New York Times. Of 'Covidivores' and 'Coronababies': Life During a Lockdown. URL: <https://www.nytimes.com/2020/03/27/world/coronavirus-lockdown-relationships.html> (дата звернення: 15.12.2023).

78. New York Times. We Are in a Big Covid Wave. But Just How Big? URL: <https://www.nytimes.com/2024/01/10/upshot/covid-pandemic-wave.html?searchResultPosition=3> (дата звернення: 15.12.2023).

79. New York Times. How to Make the Most of Your At-Home Covid Test. URL: <https://www.nytimes.com/2024/01/10/well/live/covid-19-home-tests.html?searchResultPosition=2> (дата звернення: 15.12.2023).

80. New York Times. 1,374 Days. My life with Long Covid. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2023/12/14/opinion/my-life-with-long-covid.html?searchResultPosition=6> (дата звернення: 15.12.2023).

81. The Guardian. If you find yourself doomscrolling your way through social media. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/oct/19/doomscrolling-social-media-apocalyptic-updates-cure> (дата звернення: 15.12.2023).

82. The Guardian. Are you a complete covidiot? It's what the government wants of all of us. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/sep/07/are-you-a-complete-covidiot-its-what-the-government-wants-of-all-of-us-coronavirus> (дата звернення: 15.12.2023).

83. The Guardian. PPE bought via 'VIP lane' was on average 80% more expensive, documents reveal. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/dec/10/ppe-via-vip-lane-average-80-percent-more-expensive-documents-reveal> (дата звернення: 15.12.2023).

84. The Scientist. How Social Isolation Affects the Brain. URL: <https://www.the-scientist.com/features/how-social-isolation-affects-the-brain-67701> (дата звернення: 15.12.2023).

85. The Scientist. It's Not Just You: Lockdowns Had Us Living in "Blursday," Study Says. URL: <https://www.the-scientist.com/news-opinion/it-s-not-just-you-lockdowns-had-us-living-in-blursday-study-says-70422> (дата звернення: 15.12.2023).

86. The Times. Pregnant teacher denied WFH during Covid wins discrimination case. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/teacher-wins-discrimination-case>

discrimination-case-over-pandemic-pregnancy-wfh-row-k6rqq0hvt

(дата звернення: 15.12.2023).

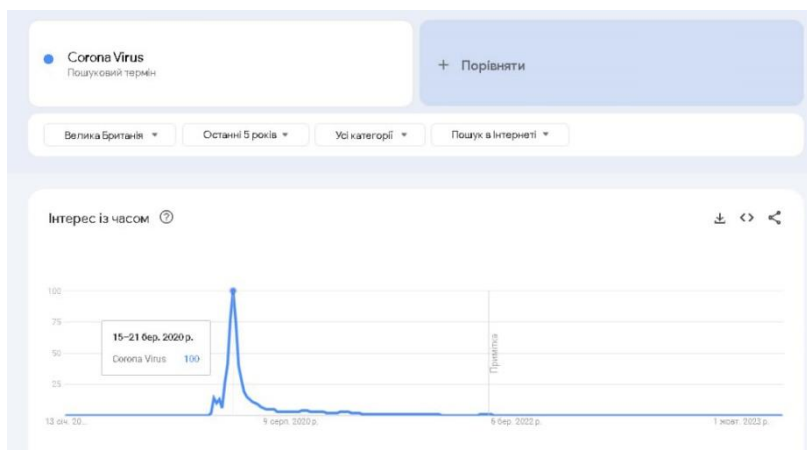
87. UK Parliament. Long COVID: The long-term health effects of COVID-19. URL: <https://post.parliament.uk/long-covid-the-long-term-health-effects-of-covid-19/> (дата звернення: 15.12.2023).

88. Washington Post. Ashish Jha to leave covid czar position as White House winds down response. URL: <https://www.washingtonpost.com/health/2023/06/08/covid-white-house-jha/> (дата звернення: 15.12.2023).

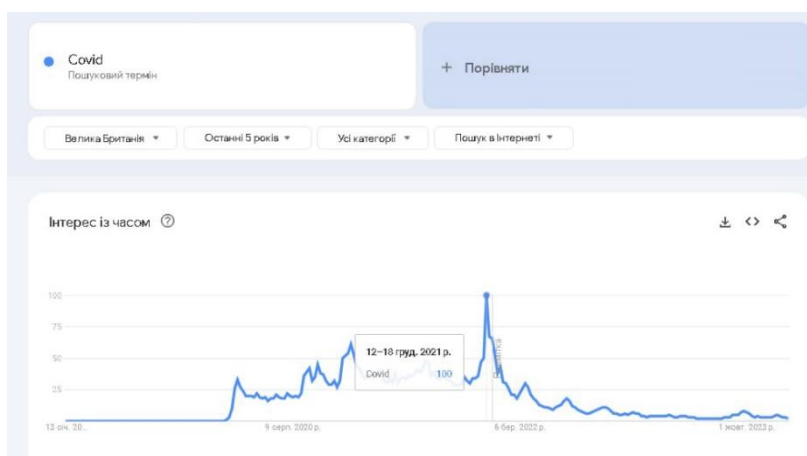
89. World Health Organization. New infodemic management tools to support pandemic planning and preparedness for pandemic influenza and respiratory pathogen disease events. URL: <https://www.who.int/news/item/25-10-2023-new-infodemic-management-tools-to-support-pandemic-planning-and-preparedness-for-pandemic-influenza-and-respiratory-pathogen-disease-events> (дата звернення: 15.12.2023).

90. World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-19): Herd immunity, lockdowns and COVID-19. URL: <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/herd-immunity-lockdowns-and-covid-19> (дата звернення: 15.12.2023).

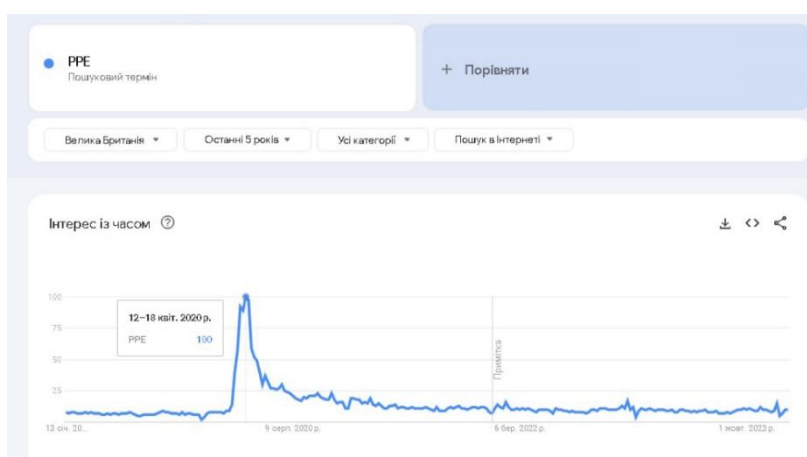
ДОДАТОК

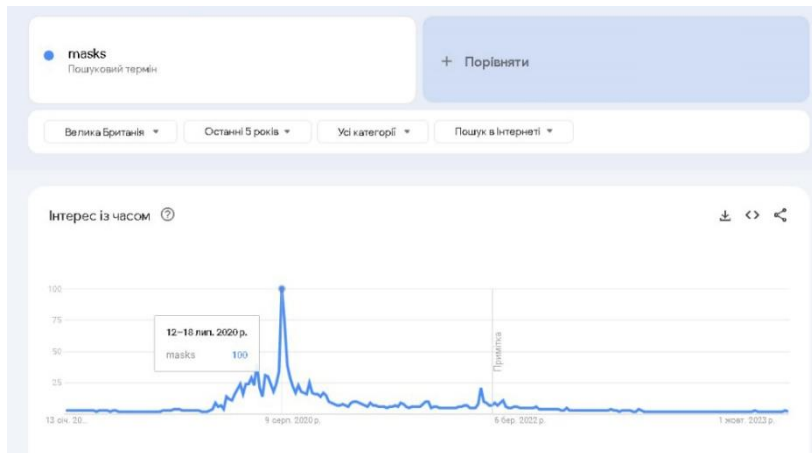
1 Зняток — Пошукова статистика Corona Virus

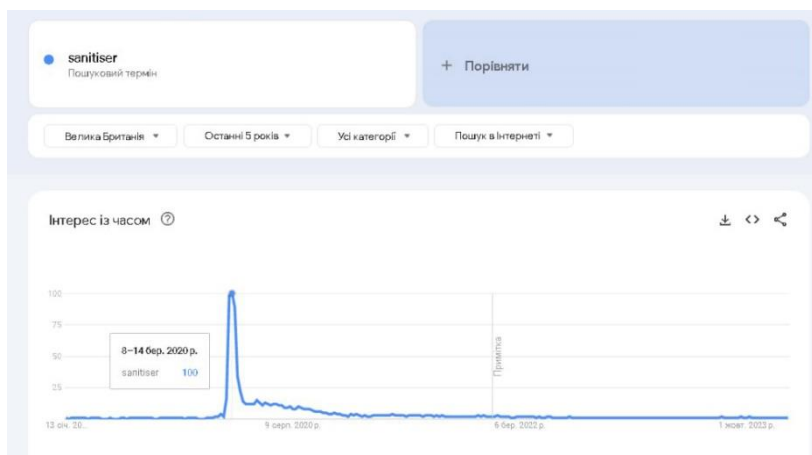
2. Зняток — Пошукова статистика Covid

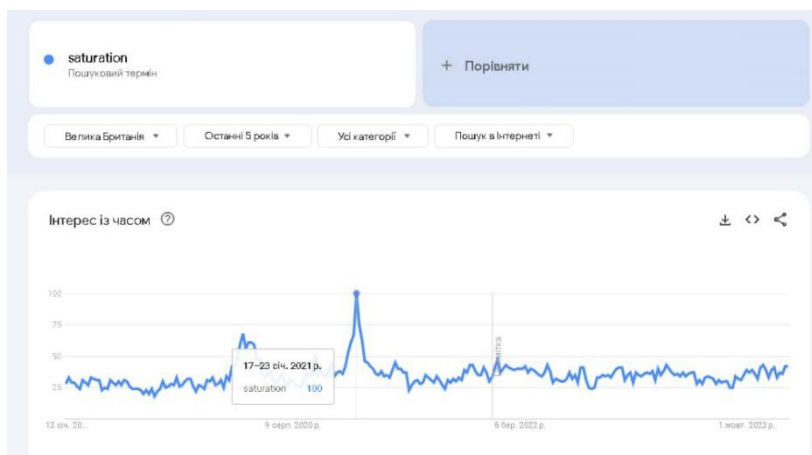
3. Зняток — Пошукова статистика PPE

4. Зняток — Пошукова статистика masks

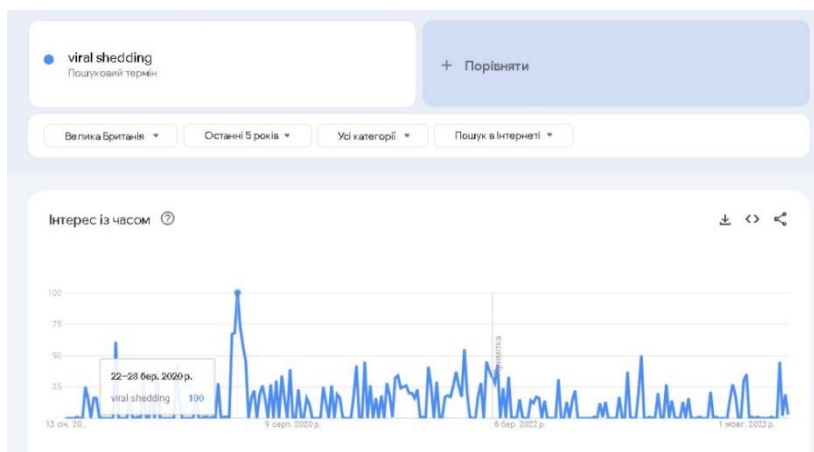

5. Зняток — Пошукова статистика sanitiser

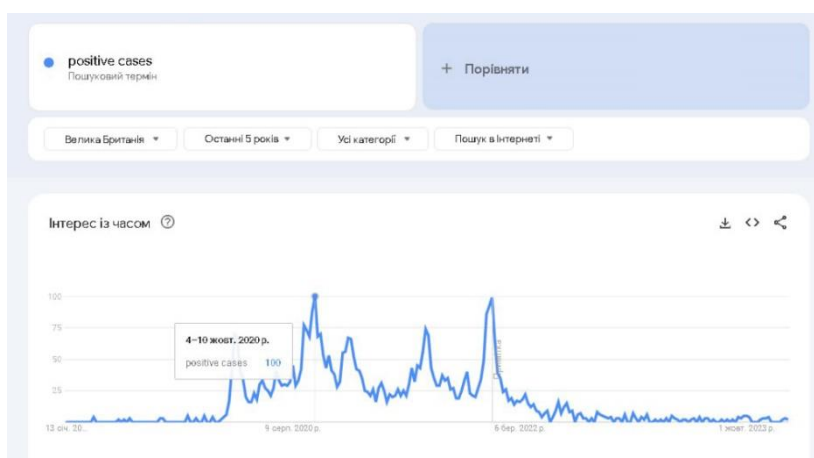

6. Зняток — Пошукова статистика saturation

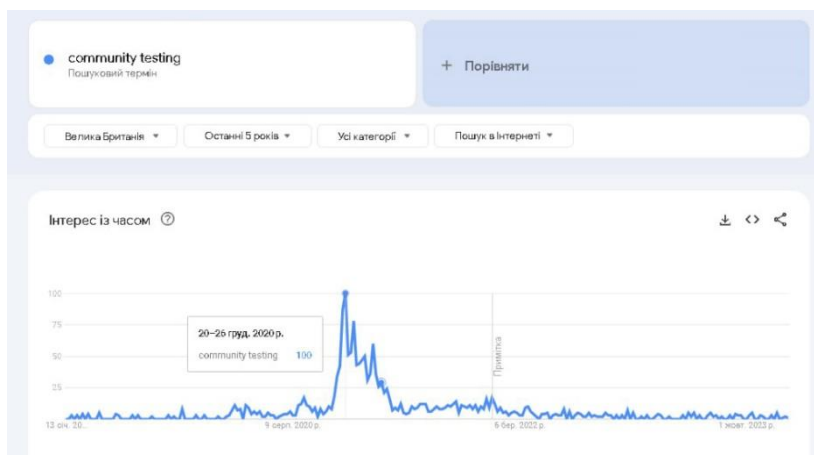

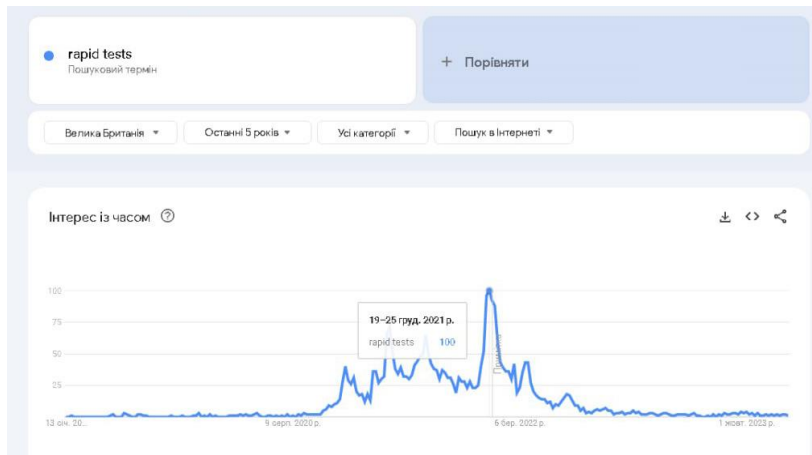
7. Зняток — Пошукова статистика *viral shedding*

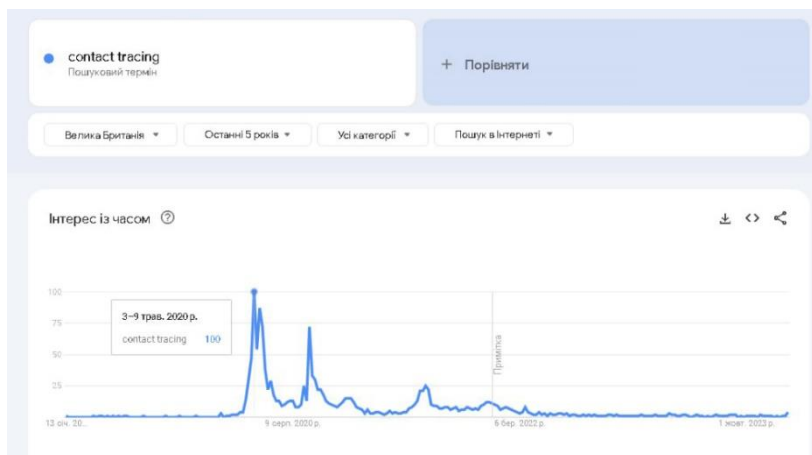
8. Зняток — Пошукова статистика *positive cases*

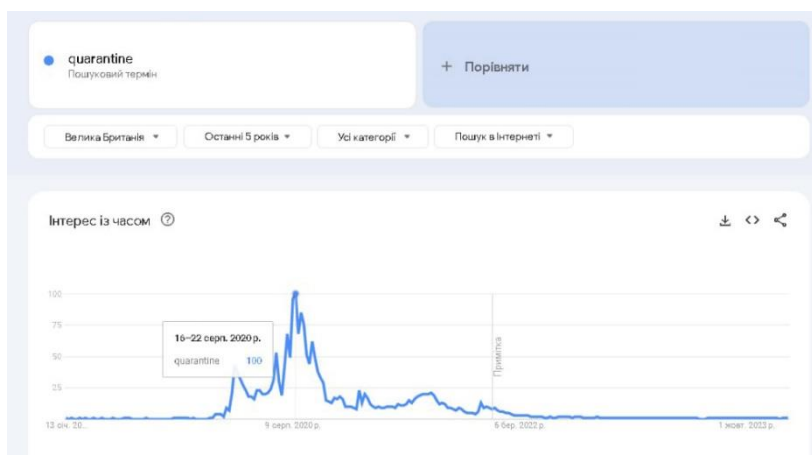
9. Зняток — Пошукова статистика *community testing centers*

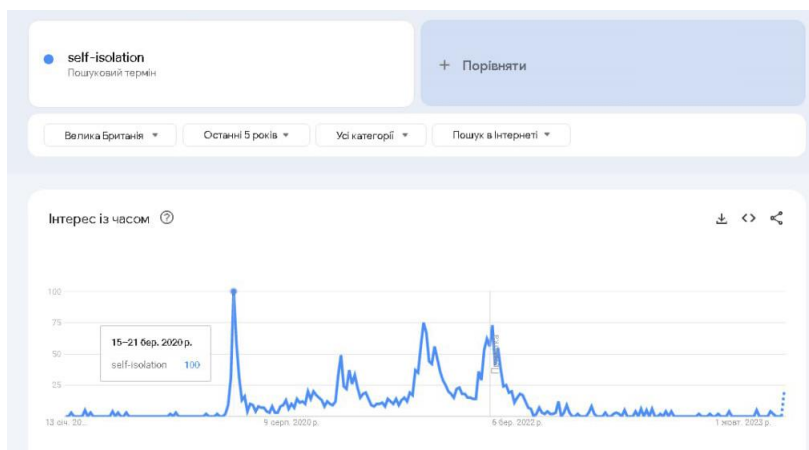
10. Зняток — Пошукова статистика rapid tests

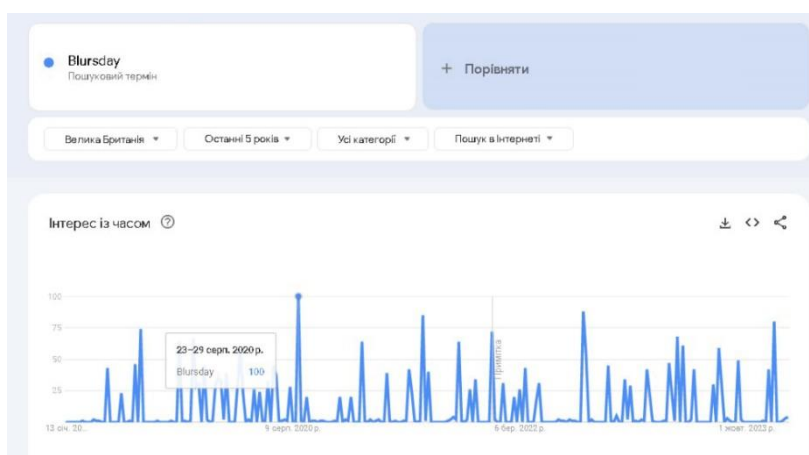
11. Зняток — Пошукова статистика contact tracing

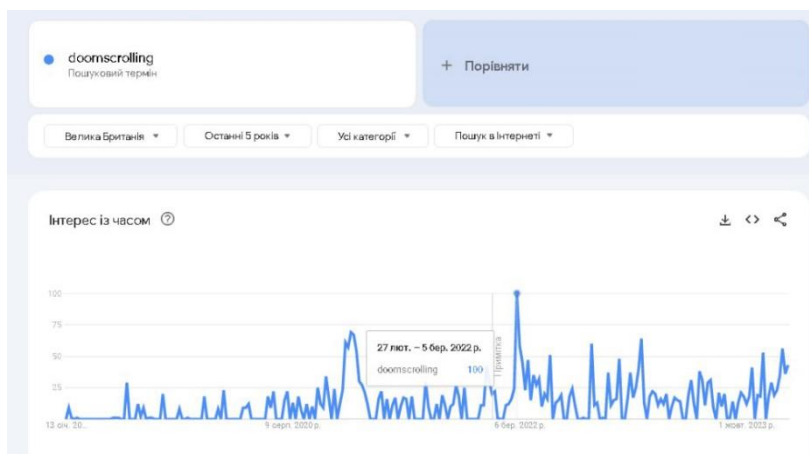
12. Зняток — Пошукова статистика quarantine

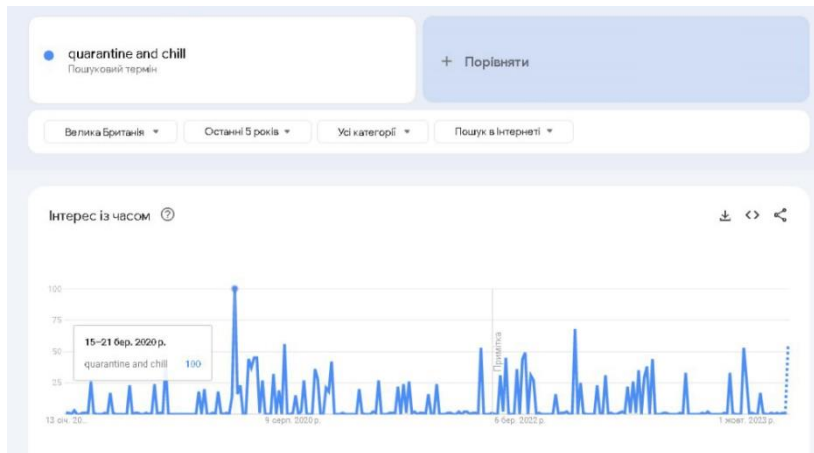
13. Зняток — Пошукова статистика *self-isolation*

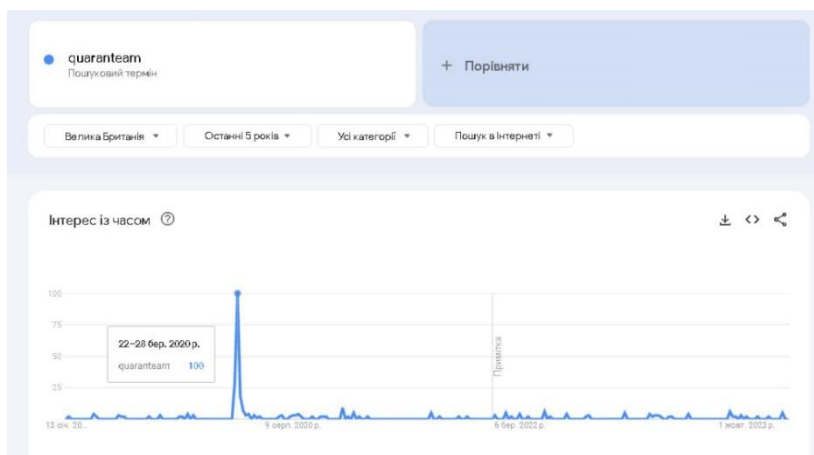
14. Зняток — Пошукова статистика *Blursday*

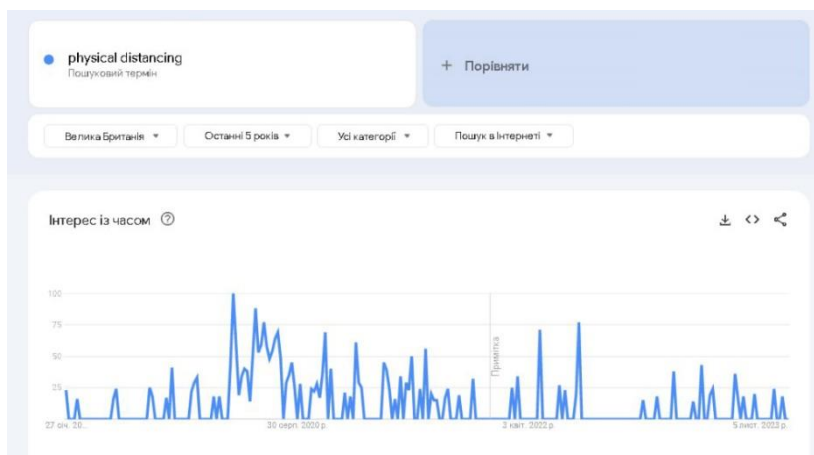
15. Зняток — Пошукова статистика *doomscrolling*

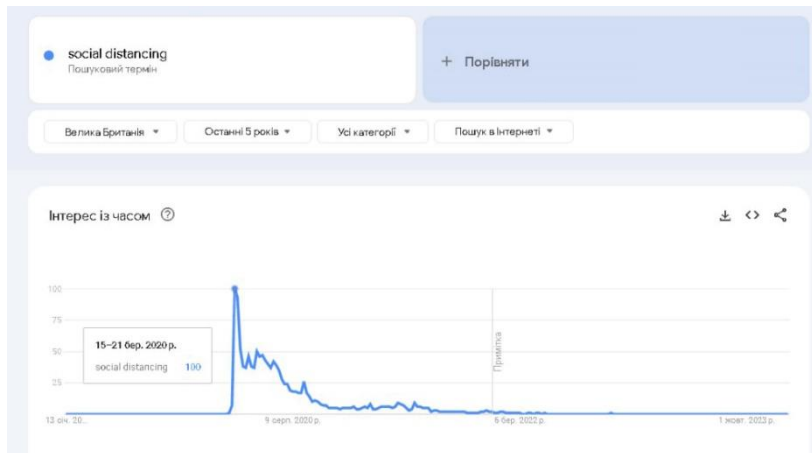
16. Зняток — Пошукова статистика *quarantine and chill*

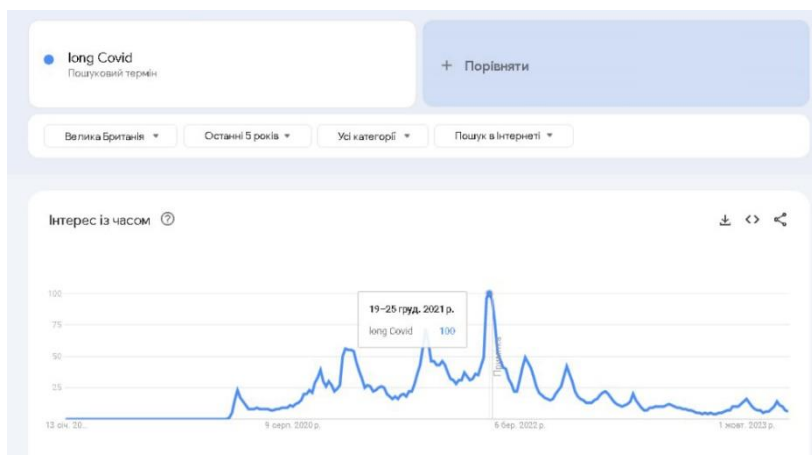
17. Зняток — Пошукова статистика *quaranteam*

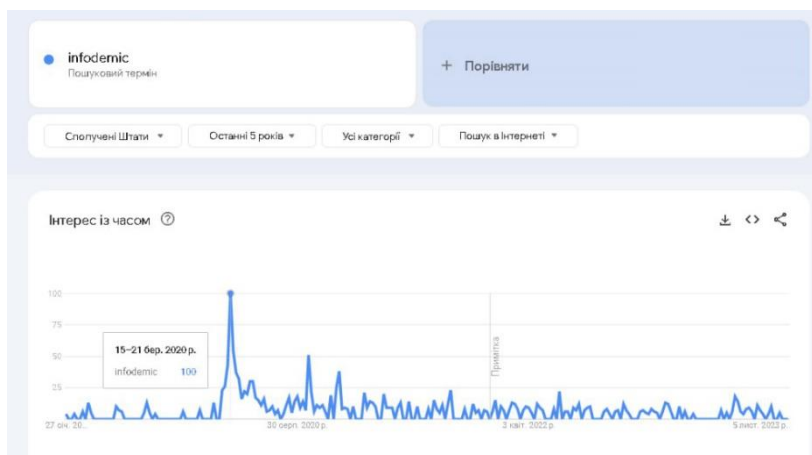
18. Зняток — Пошукова статистика *physical distancing*

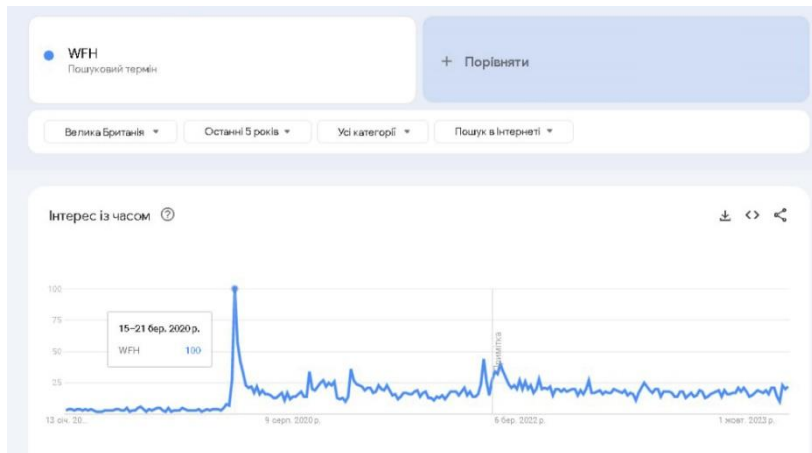
19. Зняток — Пошукова статистика *social distancing*

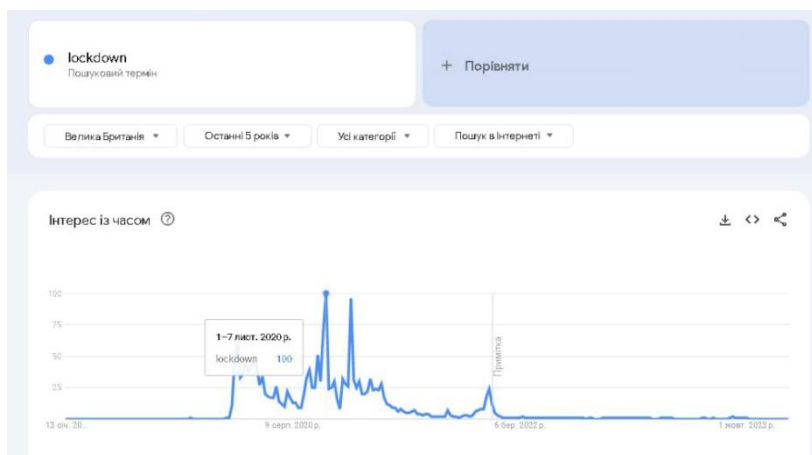
20. Зняток — Пошукова статистика *long Covid*

21. Зняток — Пошукова статистика *infodemic*

22. Зняток — Пошукова статистика WFH

23. Зняток — Пошукова статистика lockdown

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти УМСФ

Я, Лещенко Тимур Володимирович,
студент XI курсу магістратури, заочної форми навчання,
факультету економіки, бізнесу та міжнародних відносин
спеціальність 035 Філологія,
освітньо-професійна програма спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – англійська,
адреса електронної пошти boxfarmer123@gmil.com

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Пандемійні лексичні інновації в англійській мові: особливості творення та функціонування» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ(студент) Лещенко Тимур Володимирович